

Algemeen Ambtsbericht Liberia

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
Afdeling Asiel- en Migratiezaken
Den Haag
070-348 5964

januari 2005

	Inhoudsopgave	Pagina
1	Inleiding	4
2	Landeninformatie	5
2.1	Basisgegevens	5
2.1.1	Land en volk	5
2.1.2	Geschiedenis	6
2.1.3	Staatsinrichting	9
2.2	Politieke ontwikkelingen	11
2.3	Veiligheidssituatie	19
2.4	Sociaal-economische situatie	28
3	Mensenrechten	30
3.1	Juridische context	30
3.1.1	Verdragen	30
3.1.2	Nationale wetgeving	30
3.2	Toezicht	31
3.3	Naleving en schendingen	32
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting	33
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	34
3.3.3	Vrijheid van godsdienst	35
3.3.4	Bewegingsvrijheid	36
3.3.5	Rechtsgang	37
3.3.6	Arrestaties en detenties	39
3.3.7	Mishandeling en foltering	40
3.3.8	Verdwijningen	42
3.3.9	Buitengerechtelijke executies en moorden	42
3.3.10	Doodstraf	42
3.4	Positie van specifieke groepen	42
3.4.1	Meisjes en vrouwen	42
3.4.2	Etnische groepen en minderheden	46
3.4.3	Dienstplicht en desertie	50
3.4.4	Positie homoseksuelen	52
4	Migratieproblematiek	53
4.1	Ontheemden- en vluchtelingenstromen in en uit Liberia	53
4.1.1	Buiten Liberia	53
4.1.2	Binnen Liberia	54
4.2	Terugkeer	55
4.3	Minderjarigen	58
4.4	Beleid van andere Europese landen	60
4.5	Activiteiten van internationale organisaties	61

5	Samenvatting	63
	Bijlage I: Literatuurlijst	65
	Bijlage II: Kaart van Liberia	71
	Bijlage III: Kaart UNMIL-stationering	72

1 Inleiding

In dit algemene ambtsbericht wordt de huidige situatie in Liberia beschreven voorzover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Liberia en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Liberiaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Liberia (laatstelijk juni 2004). Dit algemeen ambtsbericht beslaat de periode van juni 2004 tot en met november 2004.

Dit ambtsbericht is deels gebaseerd op informatie van openbare bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Abidjan (Ivoorkust) en in EU-lidstaten aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar dergelijke bronnen zijn vermeld, is de tekst in veel gevallen ook gebaseerd op informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een overzicht van de geschiedenis van Liberia. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Liberia opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Liberia geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Liberia partij is, komen de mogelijkheden van toezicht aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk vier komen de opvang van binnenlands ontheemden en van minderjarigen, het beleid van een aantal andere Europese landen inzake asielzoekers uit Liberia en activiteiten van internationale organisaties, waaronder de positie van UNHCR, aan de orde.

Een algehele samenvatting volgt in hoofdstuk vijf.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

Liberia is gelegen aan de westkust van Afrika en beslaat een gebied ter grootte van ruim 110.000 vierkante kilometer (bijna 3 maal Nederland). Het land grenst in het westen aan Sierra Leone, in het noorden aan Guinee, in het oosten aan Ivoorkust en in het zuiden aan de Atlantische Oceaan¹.

Het land is administratief verdeeld in vijftien *counties* of provincies met elk een eigen hoofdstad (vanaf de grens met Sierra Leone met de wijzers van de klok mee): Grand Cape Mount (Robertsport), Gbarpolu (Bopolu), Lofa (Voinjama), Bong (Gbarnga), Nimba (Sanniquellie), Grand Gedeh (Zwedru), River Gee (Fish Town), Maryland (Harper), Grand Kru (Barclayville), Sinoe (Greenville), River Cess (River Cess), Grand Bassa (Buchanan), Margibi (Kakata), Montserrado (Monrovia – tevens nationale hoofdstad) en Bomi (Tubmanburg)². Een kaart van Liberia is toegevoegd als Bijlage II.

Bevolking

De bevolking bestaat uit ruim 3,3 miljoen inwoners en is etnisch divers. De grootste etnische groep is de Kpelle (bijna 500.000) die het centrale deel van het land bewoont, in het bijzonder Bong County. Op de tweede en de derde plaats komen de Bassa in de regio rond Buchanan en de Gio in Nimba County. Andere bekende groepen zijn de Krahn, Mandingo, Gbandi (ook wel Bandi genoemd), Kru en Vai³. Geen enkele groep vormt de meerderheid van de bevolking. 2,5% van de bevolking, de *Americo-Liberians*, stamt af van destijds uit de Verenigde Staten gekomen ex-slaven. De resterende 2,5% bestaat uit 'buitenlanders', onder wie Afrikanen en Aziaten, met name Libanezen.

40% van de bevolking is christen of aanhanger van een combinatie van christendom en traditionele inheemse godsdiensten. Ongeveer 20% van de bevolking is moslim. De resterende 40% is aanhanger van traditionele inheemse godsdiensten. Ten slotte is er een kleine Baha'i gemeenschap⁴. Het christendom en de traditionele inheemse godsdiensten komen in het hele land voor. De islam komt overwegend voor bij de Mandingo in de noordelijke en de oostelijke provincies en onder de Vai in het noordwesten.

---

¹ CIA, The World Factbook 2003

² www.newafrica.com

³ Zie ook paragraaf 3.4.2 van dit ambtsbericht.

⁴ U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2004: Liberia, september 2004

Talen

De officiële voertaal in Liberia is Engels, dat ook in het onderwijs wordt gebruikt. Het gesproken Liberiaans Engels vindt zijn oorsprong in het Engels van de bevrijde slaven die zich in de negentiende eeuw vanuit de Verenigde Staten op het huidige grondgebied vestigden. Dit Liberiaanse Engels kent verschillende varianten, waarvan het gebruik onder meer afhankelijk is van de sociale klasse. Het Liberiaanse Engels wijkt af van de op het Engels gebaseerde pidgin-talen in landen ten oosten van Liberia en van het Krio, dat wordt gesproken in Sierra Leone⁵. Naast het Liberiaanse Engels worden nog ruim twintig traditionele talen gesproken: Bandi (ook wel Gbandi genoemd), Bassa, Dan, Dewoin, Gbii, Glaro-Twabo, Glio-Oubi, Gola, Grebo, Kisi, Klao, Kpelle, Krahn, Krumen, Kuwaa, Loma, Mano, Manya, Mende, Sapo, Tajuasohn en Vai⁶. Een aantal van deze traditionele talen wordt niet alleen gesproken, maar ook gebruikt als schrijftaal⁷. Veel Liberianen beheersen meerdere talen. Als lingua franca tussen sprekers van verschillende lokale talen wordt niettemin vaak het (gesproken) Liberiaans Engels gebruikt⁸.

2.1.2

Geschiedenis

Hieronder volgt een bondig overzicht van de geschiedenis van Liberia tot en met mei 2004, waarbij met name aandacht wordt besteed aan de ontwikkelingen sinds de ondertekening van het vredesakkoord in augustus 2003. Een uitgebreider overzicht van de vroegere geschiedenis van Liberia is te vinden in de algemene ambtsberichten van mei 2003 en januari 2004. De ontwikkelingen vanaf juni 2004 zijn terug te vinden in paragraaf 2.2 en 2.3.

Liberia, het enige land in Afrika dat nimmer een koloniale status heeft gehad, werd tot 1980 politiek sterk gedomineerd door de nazaten van bevrijde Amerikaanse slaven (de *Americo-Liberians*), die de republiek Liberia in 1847 hadden gesticht. In 1980 vond na een periode van onrust over deze dominantie een militaire staatsgreep plaats door Samuel Doe. Doe's wrede en autoritaire bewind luidde op zijn beurt een periode in van verzet en burgeroorlog: tussen 1989 en 1997 werd Liberia geteisterd door gewapende strijd tussen meerdere facties, die uiteindelijk in het voordeel van de krijgshoofd Charles Taylor werd beslecht. Taylor bezegelde zijn overwinning met zijn verkiezing tot president in 1997.

---

⁵ www.globalsecurity.org

⁶ www.ethnologue.com

⁷ CIA, The World Factbook 2004 en The Economist Intelligence Unit, Country Profile Liberia 2002

⁸ www.globalsecurity.org

Ofschoon de regering-Taylor aanvankelijk door een deel van de bevolking werd beschouwd als een welkom alternatief voor het regime van Samuel Doe en de jarenlange burgeroorlog, bleek een nieuwe periode van intimidaties, angst, armoede en onzekerheid aangebroken. De regering van Taylor kwam vanaf 1999 onder vuur te liggen van de rebellenbeweging *Liberians United for Reconciliation and Democracy* (LURD). In februari 2003 voegde zich een tweede rebellenbeweging bij het verzet tegen Taylor, de *Movement for Democracy in Liberia* (MODEL). Twee maanden later was bijna tweederde van het grondgebied van Liberia in handen van LURD- en MODEL-rebellen.

Na diverse vergeefse (internationale) vredesinitiatieven, werd op 17 juni 2003 onder internationale druk en onder auspiciën van de regionale organisatie ECOWAS (*Economic Community of West African States*) in Accra (Ghana) een staakt-het-vuren-overeenkomst gesloten door de regering-Taylor, LURD en MODEL. Na diverse schendingen van het bestand - culminerend in zware gevechten in Monrovia in juni en juli 2003 -, weken van diplomatiek getouwtrek en de stationering van een door Nigeria geleide ECOWAS-troepenmacht werd op 18 augustus 2003 in Accra uiteindelijk een vredesakkoord bereikt.

Het vredesakkoord voorzag in ontwapening van gewapende strijders en in de installatie van een overgangsregering. In deze regering namen de drie voormalige strijdende partijen (LURD, MODEL en de *National Patriotic Party*, NPP, van de regering-Taylor) zitting, samen met vertegenwoordigers van reguliere politieke partijen en het maatschappelijk middenveld. Het mandaat van deze overgangsregering zal volgens het vredesakkoord aflopen in januari 2006, wanneer de macht zal worden overgedragen aan een kabinet samengesteld door de winnaar van verkiezingen die in oktober 2005 zullen plaatsvinden.

De implementatie van het vredesakkoord verliep tussen augustus 2003 en juni 2004 met horten en stoten. De overgangsregering, geïnstalleerd op 14 oktober 2003 en geleid door zakenman Gyude Bryant, had te kampen met tegenwerking door een aantal corrupte kopstukken van de voormalige strijdende partijen. Daarnaast werd de politieke situatie in Liberia gecompliceerd door een interne machtsstrijd binnen LURD, waarbij de positie van voorzitter Sekou Damate Conneh werd betwist door een factie geleid door vice-voorzitter Chayee Doe. Ook de positie van MODEL-voorzitter Nimely Yaya bleek wankel. Bovendien werd nog gevreesd voor invloed van oud-president Taylor, die bij zijn vertrek naar Nigeria - waar hij sinds 11 augustus 2003 in ballingschap leeft - had aangegeven Liberia niet voorgoed te verlaten. Taylor is door het Speciale Hof in Sierra Leone aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid⁹.

⁹

Statement of David M. Crane, Chief Prosecutor, Special Court for Sierra Leone, 4 juni 2003 en Human Rights Watch, 4 juni 2003

De internationaal gesteunde overgangsregering en diens voorzitter Bryant hadden in grote delen van het land, waar de voormalige strijdende partijen nog de dienst uitmaakten, geen zeggenschap en leunden sterk op internationale NGOs en de Verenigde Naties¹⁰. Door de aanwezigheid, sinds 1 oktober 2003, van de VN-vredesmacht UNMIL¹¹ in een groeiend aantal steden¹² en langs de belangrijkste wegen van het land, verbeterde de veiligheidssituatie in die gebieden aanzienlijk, maar was de veiligheid van de Liberiaanse burgerbevolking toch nog niet volledig gegarandeerd. Dit gold des te sterker voor de grote gebieden waar UNMIL niet gestationeerd was. Hoewel gevechten tussen de drie gewapende partijen steeds sporadischer werden en tussen april en juni 2004 helemaal niet voorkwamen, bestonden er ten tijde van het verschijnen van het vorige ambtsbericht serieuze aanwijzingen dat burgers nog steeds risico liepen op ernstige schendingen van de mensenrechten door de voormalige strijdende partijen. Dit kwam mede door de vertraging die het ontwapeningproces had opgelopen na een mislukte start in december 2003. Op 15 april 2004 hervatte UNMIL de ontwapening van strijders van LURD, MODEL en NPP. Lang niet alle strijders die zich meldden bij een ontwapeningskamp leverden echter daadwerkelijk een wapen in. Wel werd in de eerste helft van 2004 enige voortgang geboekt met het opzetten van de diverse hervormingscommissies die in het vredesakkoord worden genoemd¹³.

De overgangsregering kon op grote internationale steun rekenen. Ook de relatie met de buurlanden Ivoorkust, Sierra Leone en Guinee verbeterde aanzienlijk. Deze relatie had de voorgaande decennia onder zware druk gestaan, omdat veel van de gewapende groeperingen in Liberia tijdens de verschillende burgeroorlogen steun ontvingen vanuit de buurlanden. Zo werd LURD, die hoofdzakelijk uit leden van de Mandingo-bevolkingsgroep bestaat, in zijn strijd tegen Charles Taylor gesteund door Guinee, waar ook Mandingo wonen. MODEL ontving steun uit Ivoorkust¹⁴. Deze steun van buitenlandse regeringen voor Liberiaanse rebellenbewegingen werd mede ingegeven door het feit dat Charles Taylor al jarenlang assistentie verleende aan de gewapende oppositie in de buurlanden.

Liberia werd om die reden verantwoordelijk gehouden voor destabilisatie van West-Afrika, hetgeen door de Verenigde Naties werd bestraft met diverse sancties.

---

¹⁰ International Crisis Group, *Rebuilding Liberia: prospects and perils*, 30 januari 2004

¹¹ *United Nations Mission in Liberia*

¹² Monrovia en omstreken, en Tubmanburg, Gbarnga, Buchanan, Tapeta, Zwedru, Bo Waterside, Sinje, Rivercess, Yekepa, Greenville, Ganta en Voinjama

¹³ De *National Elections Commission*, de *Truth and Reconciliation Commission* en de *National Commission on Human Rights*, de *Governance Reform Commission* en de *Contract and Monopolies Commission*

¹⁴ Report of the Panel of Experts appointed pursuant to paragraph 4 of Security Council resolution 1458 (2003), concerning Liberia, [S/2003/498](#) (17 april 2003); IRIN, 31 oktober 2003; Reuters, 5 november 2003 en Peter Takirambudde, *Liberia: where the arms come from*, International Herald Tribune, 17 september 2003

De Veiligheidsraad legde de regering-Taylor vanaf 1992 successievelijk een wapenembargo en een reisverbod op en verbodde de handel in Liberiaanse diamanten en hout. In afwachting van de ontwikkelingen in de regio onder de Liberiaanse overgangsregering, verlengde de Veiligheidsraad op 22 december 2003 de bestaande sancties tot 22 december 2004¹⁵.

De VN-sancties hebben betrekking op cruciale producten en zijn gericht tegen bepaalde personen. Het conflict dat Liberia sinds 1989 teisterde werd namelijk grotendeels ingegeven door de strijd om persoonlijke macht en welvaart en had weinig tot niets te maken met de toekomst van Liberia en zijn bevolking. De strijd tussen machthebbers en rebellen concentreerde zich op het in handen krijgen van Liberia's natuurlijke rijkdommen, met name de diamant- en houtsector. Deze werden door Liberiaanse (rebellens-)leiders voor hun eigen gewin ingezet.

De leiders van gewapende groeperingen speelden daarbij de etnische kaart om steun te verwerven. Sinds 1989, toen de gewelddadige opstand tegen de toenmalige president Doe begon, zijn de strijdende partijen in Liberia steeds langs etnische lijnen verdeeld geweest. Hoewel rivaliserende groeperingen in de loop der jaren verschillende keren van naam en samenstelling veranderden, was een voortdurend element in het gewapende conflict de rivaliteit tussen groepen Mano en Gio enerzijds en groepen Krahn en Mandingo anderzijds. Hoewel gewapende groeperingen uit deze laatste bevolkingsgroepen ook gezamenlijk zijn opgetrokken tegen de Mano en de Gio (zoals ten tijde van het bewind van Samuel Doe bijvoorbeeld gebeurde), duurde het doorgaans niet lang voordat een dergelijk samenwerkingsverband van Krahn- en Mandingo-strijders ook weer langs etnische lijnen werd opgesplitst. Dit was ook duidelijk zichtbaar bij de laatste machtswisseling in Liberia: president Taylor, een Americo-Liberiaan die met steun van de Mano en de Gio aan de macht was gekomen, werd bestreden door LURD, die hoofdzakelijk uit Mandingo's bestaat, en MODEL, dat vele Krahn in de gelederen heeft¹⁶.

2.1.3 Staatsinrichting

Liberia is een constitutionele republiek met een sterk presidentschap naar Amerikaans model. De grondwet dateert van 1986 en werd in 1988 geamendeerd. De grondwet kent in principe de scheiding van de drie machten - de wetgevende, de uitvoerende en de rechtsprekende- maar de president heeft traditioneel grote macht. In de huidige overgangsregering is de macht van de 'voorzitter', zoals deze

¹⁵ Resolutie Veiligheidsraad, *S/RES/1521* (22 december 2003)

¹⁶ Nicole Itano, *Small boys with florescent guns*, 18 oktober 2003

conform het vredesakkoord wordt genoemd, beperkter dan die van de presidenten die hem voorgingen¹⁷.

De uitvoerende macht ligt in handen van de president, die staatshoofd, regeringsleider en opperbevelhebber van het leger is. De president wordt door middel van algemene verkiezingen gekozen voor een periode van zes jaar en is herkiesbaar¹⁸. De president benoemt een kabinet van ministers. Vervolgens behoort de benoeming van een kabinet te worden bekrachtigd door het parlement.

De wetgevende macht is in handen van een volksvertegenwoordiging, die bestaat uit twee kamers. Deze worden eveneens voor een termijn van zes jaar door middel van algemene verkiezingen samengesteld. De Senaat telt 26 leden en het Huis van Afgevaardigden telt 64 leden. In de Liberiaanse volksvertegenwoordiging zijn meerdere partijen vertegenwoordigd. Het reguliere parlement is krachtens het vredesakkoord van 18 augustus 2003 opgeschort en vervangen door een wetgevende macht die uit één kamer bestaat. In dit overgangsparlement hebben vertegenwoordigers zitting van alle partijen die het vredesakkoord hebben ondertekend, namelijk LURD, MODEL, NPP, de reguliere politieke partijen en het maatschappelijk middenveld. Ook elk van de vijftien provincies bekleedt een zetel in het overgangsparlement.

De rechterlijke macht is gebaseerd op het Brits-Amerikaanse model en kent drie niveaus. Bovenaan staat het *Supreme Court* in Monrovia. In elke provincie zetelt een aan het *Supreme Court* ondergeschikte algemene rechtbank, het *Circuit Court*. Daarnaast zetelen in beginsel in elke provincie vijf gespecialiseerde Hoven die ook ondergeschikt zijn aan het *Supreme Court* en die zijn belast met respectievelijk jeugdzaken, arbeidsrecht, schuldvordering, erfrecht en belastingen. Indien deze Hoven niet in een provincie aanwezig zijn, worden hun taken overgenomen door het *Circuit Court* van de betreffende provincie. Op lokaal niveau wordt, afhankelijk van de grootte van het ressort, rechtgesproken door *Magistral Courts of Justices of the Peace*. Buiten deze formele, drieledige structuur wordt er in afnemende mate op lokaal niveau in civiele zaken door leiders recht gesproken op basis van ongeschreven, per bevolkingsgroep verschillend, traditioneel recht; het zogenoemde *sassywood*-systeem¹⁹.

---

¹⁷ Zie ook paragraaf 2.2

¹⁸ In de grondwet van 1986 was sprake van maximaal twee termijnen. De geamendeerde grondwet van 1988 laat het aantal termijnen vrij.

¹⁹ CIA, *The world factbook 2002*; U.S. Department of State, *Country reports on human rights practices- Liberia 2003*, februari 2004. Zie voor meer informatie paragraaf 3.3.5 en het ambtsbericht van juni 2004.

Liberia is een sterk gecentraliseerde staat. Formeel is het aan de president om de provinciebestuurders (*governors* of *superintendents* genaamd) te benoemen²⁰. De leiders op gemeentelijk en tribaal niveau behoren elke zes jaar door de bevolking gekozen te worden²¹, maar deze lokale verkiezingen hebben om organisatorische en financiële redenen sinds begin jaren negentig niet meer plaatsgevonden²².

2.2 Politieke ontwikkelingen

De politieke ontwikkelingen in Liberia staan sinds het einde van de burgeroorlog in augustus 2003 in het teken van de soms problematische consolidatie van de overgangsregering en de verdere, eveneens gecompliceerde implementatie van het vredesakkoord van augustus 2003. Deze trend van moeizame pogingen te komen tot normalisatie op het politieke toneel heeft tijdens de verslagperiode, lopend van juni tot en met november 2004, doorgezet. De ernstige onlusten in oktober 2004 laten zien dat de politieke en veiligheidssituatie in Liberia onvoorspelbaar en fragiel zijn.

Het functioneren van de overgangsregering

VN-gezant voor Liberia Jacques Klein noemde de overgangsregering in juli 2004 een 'coalitie van de niet-bereidwilligen', omdat verschillende individuen in de regering slechts interesse zouden tonen in hun eigen belang en niet in het mogelijk maken van verkiezingen in oktober 2005²³. De loyaliteit van regeringsleden ligt veeleer bij hun eigen factie dan bij de regering als geheel. Het gezag van de voorzitter van de overgangsregering, Gyude Bryant, om problemen op te lossen wordt niet als vanzelfsprekend aanvaard en hij moet vaak concurreren met parlementsvoorzitter en LURD-prominent Dweh.

Bryant boet verder in aan populariteit omdat hij bij zijn beslissingen het parlement en de overgangsregering niet altijd raadpleegt²⁴.

Het functioneren en het aanzien van de overgangsregering hebben verder te lijden onder de - soms openlijke - corruptie van individuele leden van het kabinet, parlementariërs en hoge overheidsfunctionarissen. Bij overheidsdiensten is van transparantie geen sprake en zijn miljoenen dollars verdwenen, zoals onder meer het IMF en de Wereldbank hebben verklaard²⁵. Ook heeft regeringsvoorzitter Bryant honderden dure terreinwagens aangeschaft ten behoeve van het

---

²⁰ Grondwet, artikel 54

²¹ Grondwet, artikel 56

²² U.S. Department of State, Country reports, februari 2004

²³ IRIN, Where are the weapons? Is disarmament really working?, 28 juli 2004

²⁴ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004 en HCS of UNMIL, 16-22 juli 2004

²⁵ The Forum, Budgetary evasion, 26 oktober 2004 en IRIN, IMF and World Bank demand more transparency in public finances, 26 oktober 2004

overgangsparlemen en heeft een aantal parlementariërs deze auto tot het persoonlijk eigendom gemaakt door deze te voorzien van een andere nummerplaat. In de Liberiaanse pers wordt over dergelijke zaken veel ophef gemaakt en wordt het verband gelegd met achterstallige overheidssalarissen en het uitblijven van de verbetering van de levensomstandigheden van de Liberiaanse bevolking²⁶. In de pers en binnen de internationale gemeenschap wordt schande gesproken van de ‘ijzererts-transactie’, waarbij de regering met voorbijgaan aan het advies van de *Contract and Monopolies Commission* de ontwikkeling van ijzerertsmijnen toekende aan een bedrijf dat daarvoor niet de beste papieren had. Zowel de Europese Commissie als de Verenigde Staten hebben de regering gewaarschuwd dat donorsteun afhankelijk is van de wijze waarop de regering met overheidsgeld omgaat²⁷.

De leiderschapscrisis binnen LURD is nog steeds niet opgelost en vormt niet alleen een struikelblok voor de overgangsregering, maar volgens VN-gezant Klein ook een bedreiging voor de steun van donoren²⁸. LURD-strijders zijn gedurende de verslagperiode betrokken geweest bij verschillende gewelddadige incidenten, zowel tussen de verdeelde strijders onderling als jegens andere personen²⁹. Het leiderschap van LURD-voorzitter Sekou Damate Conneh wordt hem betwist door zijn echtgenote Aisha Keita Conneh, parlamentsvoorzitter George Dweh en hun aanhangers binnen het *National Executive Committee* van LURD³⁰. Dweh zou voortdurend proberen het vredesakkoord en het gezag van UNMIL te ondermijnen, waarbij hij volgens een waarnemer de militaire optie niet uitsluit. Het *National Executive Committee* wil tevens de LURD-minister van Financiën vervangen en eiste in oktober 2004 het vertrek van regeringsvoorzitter Bryant³¹. Daarop heeft de internationale gemeenschap, verenigd in het *International Monitoring Committee*, benadrukt dat Veiligheidsraadresoluties 1521 en 1532 het

²⁶ AFP, Les Libériens, soulagés par la paix, dénoncent les problèmes persistants, 11 augustus 2004

²⁷ DPA, EU representative frowns ‘lavish’ spending by Liberian gov’t, 26 augustus 2004 en IRIN, Bryant appeals for \$44m to complete DDR and send IDPs home, 14 september 2004

²⁸ OCHA, Liberian Humanitarian Situation Update no. 111, 2-6 augustus 2004

²⁹ IRIN, Leadership battle in LURD leads to fighting on streets of Monrovia, 4 augustus 2004 en The Economist Intelligence Unit, Country Report Liberia, september 2004, zie ook paragraaf 2.3

³⁰ Dweh’s bondgenoot en vice-voorzitter van LURD Chayee Doe stierf in juni 2004 aan een hersenaandoening. EIU, Country Report Liberia, september 2004; OCHA, 2-6 augustus 2004 en The Analyst, LURD’s new leadership in limbo, 3 november 2004

³¹ Sekou Damate Conneh wil op zijn beurt dat Kabineh Janneh aftreedt als minister van Justitie. The Analyst, Conneh wants Ja’neh out, 27 oktober 2004 The Economist Intelligence Unit, Country Report Liberia, juni 2004

mogelijk maken maatregelen te nemen tegen individuen die de vrede en stabiliteit in Liberia en in de omliggende landen trachten te ondermijnen³².

Op zijn beurt leek LURD-voorzitter Sekou Damate Conneh gedurende de verslagperiode bereid het vredesakkoord uit te voeren, bijvoorbeeld toen hij het pleidooi van parlementsvoorzitter Dweh voor het uitstellen van de einddatum van het ontwapeningsproces verwierp en afstand nam van de onlusten eind oktober (zie paragraaf 2.3)³³. Regeringsvoorzitter Bryant en de internationale gemeenschap hebben in het conflict binnen LURD steeds partij gekozen voor Conneh, omdat hij namens LURD het vredesakkoord van Accra heeft ondertekend.

MODEL kende gedurende de verslagperiode voor zover bekend geen interne problemen.

LURD, MODEL en de strijders van de voormalige regering ondertekenden op 4 november 2004 een overeenkomst waarmee ze zich ontbonden als gewapende groepen³⁴. Hoewel het de groeperingen vrij staat zich om te vormen tot politieke partijen, heeft MODEL reeds aangegeven dat niet van plan te zijn en zegt LURD-leider Conneh deze optie nog in beraad te houden³⁵. Eerder hadden leden van LURD's *National Executive Committee* echter al een advertentie in de krant geplaatst waarin ze functies in de op te richten politieke partij LURD vacant stelden³⁶.

Het overgangsparlement is, met de komst van een vertegenwoordiger van de politieke partij *All Liberian Coalition Party* en een vertegenwoordiger uit de provincie Grand Kru volledig geïnstalleerd³⁷. Zowel het parlement als de overgangsregering komen regelmatig bijeen.

Herstel van het gezag van de lokale autoriteiten

De huidige overgangsregering is nog steeds slechts in beperkte mate in staat het land te besturen en heeft in de huidige situatie nauwelijks greep op wat er buiten

---

³² In de International Monitoring Committee hebben de Afrikaanse Unie, ECOWAS, de Europese Commissie, Ghana, Nigeria, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en UNMIL zitting. Press Statement International Monitoring Committee, 18 oktober 2004

³³ IRIN, Rebels dig in at rubber plantation, 10 augustus 2004 en AP, Mobs rampage through streets in Muslim-Christian violence, 30 oktober 2004

³⁴ DPA, Liberian generals hand over weapons to UN mission, 4 november 2004

³⁵ Heritage, LURD takes off rebel garment, 25 oktober 2004

³⁶ New National, LURD chairman demands Ja'neh removal, 28 oktober 2004 en Heritage, Public Service Announcement, 27 oktober 2004

³⁷ Second Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2004/229, 22 maart 2004 en Fourth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2004/725, 10 september 2004

Monrovia gebeurt. In de woorden van een internationale waarnemer: 'Het bestuur staat in de overlevingsstand (*survival mode*)'.

De regering heeft inmiddels provinciebestuurders afgevaardigd naar de provincies Bong, Margibi, Montserrado, Grand Bassa en Nimba, al werd bij deze benoemingen de bevolking soms niet geraadpleegd³⁸. UNMIL heeft in alle provincies *civil affairs officers* gestationeerd, die contact leggen met lokale en traditionele autoriteiten en een rol gaan spelen bij de reïntegratie van oud-strijders, ontheemden en vluchtelingen in hun gemeenschap³⁹.

Deze maatregelen laten echter onverlet dat op verschillende plaatsen in het land, ook daar waar blauwhelmen al wel aanwezig zijn, oud-strijders nog de dienst uitmaken en de centrale regering geen invloed heeft⁴⁰. Zowel de *Economist Intelligence Unit* als Amnesty International zijn van mening dat de overgangsregering er nog niet in is geslaagd haar gezag te laten gelden in het hele land⁴¹. Ondanks de aanwezigheid van UNMIL staat de provincie Lofa nog grotendeels onder gezag van LURD en maakt MODEL nog steeds de dienst uit in het grootste deel van het zuidoosten van Liberia⁴². Ook in Robertsport (Grand Cape Mount) en in de provincie Nimba zou, ondanks de benoeming van een provinciebestuurder, nog geen sprake zijn van civiele autoriteiten. Amnesty bericht dat de LURD-structuren nog intact zijn op de plaatsen waar LURD-strijders aanwezig zijn⁴³. In Zwedru bestaat de politie uit oud-strijders van MODEL. Alleen in Bomi, Bong, Montserrado, in Buchanan en in delen van Lofa die niet in handen zijn van LURD zouden overheidsdienaren zich vrijelijk kunnen begeven. Regeringsvoorzitter Bryant heeft zich gedurende de verslagperiode, afgezien van enkele bezoeken aan het buitenland, slechts enkele keren buiten Monrovia begeven.

Verkiezingen

Gedurende de verslagperiode zijn, met steun van de voorzitter van de overgangsregering, Bryant, voorbereidingen getroffen voor de presidents- en parlementsverkiezingen in oktober 2005⁴⁴.

---

³⁸ Third progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2004/430, 26 mei 2004

³⁹ Fourth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2004/725, 10 september 2004.

⁴⁰ IRIN, A shattered nation on a long road to recovery, 17 augustus 2004

⁴¹ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004 en EIU, Country Report Liberia, september 2004

⁴² IRIN, Disarmament to end in December, later than planned, 25 augustus 2004; IRIN, UN brings forward deadline for ending disarmament to 30 October, 1 september 2004

⁴³ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

⁴⁴ The Perspective, Elections body says UNMIL to assist in polls; AU, ECOWAS to monitor, 13 augustus 2004 en [S/2004/525](#)

Er zijn echter grote hindernissen die voor de verkiezingen moeten worden genomen: het hele land moet veilig zijn, de ontwapening en reïntegratie van strijders dienen voltooid te zijn en het civiele gezag moet door het hele land zijn hersteld⁴⁵. Ook zouden leden van de kiesraad (*National Elections Commission*, NEC) zich volgens een waarnemer in de eerste plaats inspannen voor hun eigen (financiële) gewin en pas daarna voor de verkiezingen. Op aandringen van de internationale gemeenschap is het budget van de NEC verlaagd.

Het grootste struikelblok is het uitblijven van parlementaire goedkeuring voor de *Elections Reform Bill*, waarin de te volgen procedures voor de verkiezingen van 2005 zijn vastgelegd⁴⁶. Het wetsvoorstel ligt sinds 30 augustus 2004 voor goedkeuring bij het parlement. Dit wetsvoorstel bevat enkele wijzigingen ten opzichte van de normale electorale procedures, die na de verkiezingen van 2005 weer van kracht zullen worden. Ondanks nationale en internationale druk had het parlement de *Elections Reform Bill* halverwege november 2004 nog niet aangenomen⁴⁷. Parlementsvoorzitter Dweh kwam bij een speciale parlementszitting niet opdagen en zou de wet pas willen laten passeren als het vredesakkoord van augustus 2003 zodanig wordt aangepast dat regerings- en parlementsleden wél kunnen meedingen in de verkiezingen van 2005⁴⁸. Zolang de wet niet is aangenomen, kan geen aanvang worden genomen met het regelen van een aantal praktische zaken voor de verkiezingen.

Zo is het één van de taken van de NEC om de kiesdistricten in Liberia opnieuw af te bakenen in verband met de toename van het aantal provincies sinds de laatste verkiezingen in 1997⁴⁹. Een andere belangrijke taak, waarbij de NEC geholpen zal worden door VN-medewerkers en medewerkers van het ministerie van Planning, is het registreren van het electoraat⁵⁰. Liberianen vanaf 18 jaar zullen zich naar verwachting als kiezer kunnen laten registreren op vertoon van een geboortebewijs, paspoort of na identificatie door traditionele leiders. Liberianen die in het buitenland verblijven kunnen naar verwachting om financiële en logistieke redenen niet stemmen in de verkiezingen⁵¹. Gedetineerden mogen evenmin stemmen.

---

⁴⁵ Report of the Security Council mission to West Africa, 20-29 juni 2004, S/2004/525, 2 juli 2004

⁴⁶ The News, Time is running out, elections commission warns, 11 november 2004

⁴⁷ The News, 11 november 2004 en International Monitoring Committee Press Statement, 18 oktober 2004

⁴⁸ The Inquirer, NTLA special session fails to take place, 28 oktober 2004

⁴⁹ S/2004/430 en Comprehensive peace agreement, artikel IX

⁵⁰ EIU, Country Report Liberia, juni 2004

⁵¹ The Perspective, Elections body says, 13 augustus 2004

De voorzitter van de NEC, Francis Johnson-Morris, heeft aangegeven dat de *residential clause* in de grondwet, die bepaalt dat een presidentskandidaat tenminste de tien jaar voorafgaand aan de verkiezingen in Liberia dient te hebben verbleven⁵², voor de verkiezingen van 2005 niet zal gelden⁵³. Presidentskandidaten dienen de Liberiaanse nationaliteit te hebben, tenminste 35 jaar oud te zijn, en te kunnen aantonen dat ze belasting betalen. Ongeveer dertig personen hebben reeds laten doorschemeren zich kandidaat te willen stellen voor het presidentschap⁵⁴, onder wie Ellen Johnson-Sirleaf (*National Unity Party* en voorzitter van de *Governance Reform Commission*), Charles Brumskine (die zich heeft afgescheiden van de *Liberia Unification Party*⁵⁵) en voorman Varney Sherman van de *Liberia Action Party* (LAP). Ook de omstreden LURD-leider Sekou Damate Conneh zou zich kandidaat willen stellen voor het presidentschap⁵⁶, evenals een aantal partijloze kandidaten, onder wie de ex-topvoetballer en UNICEF-ambassadeur George Weah, die onder meer op steun van jongeren kan rekenen⁵⁷. Een aantal prominente leden van de NPP, de partij van oud-president Taylor, heeft zich gedurende de verslagperiode van de partij afgescheiden en zich als onafhankelijk presidentskandidaat gepresenteerd.

In juli 2004 ging de Amerikaanse NGO *International Republican Institute* van start met een trainingsproject dat de Liberiaanse politieke partijen voorbereidt op de verkiezingen⁵⁸.

De *Liberia Action Party* heeft de NEC opgeroepen artikel 15 van de kieswet uit 1986 te schrappen, waaronder politieke partijen verplicht zijn de NEC goedkeuring te vragen voor het ondernemen van politieke activiteiten⁵⁹. De voorzitter van de commissie heeft in een interview echter naar voren gebracht dat campagnevoering pas is toegestaan nadat de NEC daarvoor toestemming geeft, vermoedelijk zes tot vier weken vóór de verkiezingen⁶⁰. Onder campagnevoering verstaat Johnson-Morris het organiseren van politieke bijeenkomsten waarbij de standpunten en doelstellingen van een partij naar voren worden gebracht en waarbij getracht wordt toekomstige stemmen te winnen. Wel is het toegestaan geld in te zamelen voor de campagne, maar daarbij mag niet gesproken worden over de

---

⁵² EIU, Country Report Liberia, juni 2004
⁵³ The Perspective, Elections body says, 13 augustus 2004
⁵⁴ The News, Ten more parties in the making, 15 november 2004
⁵⁵ Ibidem
⁵⁶ IRIN, 17 augustus 2004
⁵⁷ Jeune Afrique/L'Intelligent no. 2283, George Weah président?, 10-16 oktober 2004 en Reuters, Liberia soccer star Weah sets sights on presidency, 24 november 2004
⁵⁸ Humanitarian Coordination Section of the United Nations Mission in Liberia, Situation report no. 109, 16-22 juli 2004
⁵⁹ The Perspective, Liberia Action Party criticizes section 15 of Elections law, stresses need to amend, 13 augustus 2004
⁶⁰ The Perspective, Elections body says, 13 augustus 2004

plannen die een politicus na een eventuele verkiezingszege zou willen uitvoeren. Deze uitspraak volgde op beschuldigingen van ‘prematuur’ campagne voeren door verschillende politici⁶¹.

Commissies opgericht op basis van het vredesakkoord

Het vredesakkoord van augustus 2003 voorziet in de oprichting van een vijftal commissies: naast de *National Elections Commission* (zie boven) gaat het hierbij om de Waarheids- en Verzoeningscommissie (*Truth and Reconciliation Commission*), de Mensenrechtencommissie (*National Commission on Human Rights*), de Commissie inzake Bestuurlijke Hervorming (*Governance Reform Commission*) en de *Contract and Monopolies Commission*.

De Waarheids- en Verzoeningscommissie heeft als taak vraagstukken omtrent strafvrijstelling te behandelen en een forum te bieden waar daders en slachtoffers van mensenrechtenschendingen gepleegd tussen 1979 en 2003 hun ervaringen kunnen uitwisselen⁶². De voorzitter van de overgangsregering, Bryant, riep irritatie op door de leden van de Commissie, onder wie zijn broer, te benoemen zonder het parlement of het maatschappelijk middenveld te raadplegen. Na druk vanuit het maatschappelijk middenveld trok een van de Commissieleden, die een hoge positie binnen LURD bekleedt, zich terug⁶³. Sinds augustus 2004 bevindt de situatie zich echter in een patstelling die de werkzaamheden van de Commissie ophoudt: regeringsvoorzitter Bryant houdt voet bij stuk omtrent de samenstelling van de Commissie, terwijl de minister van Justitie voorstander is van herziening⁶⁴. Volgens een internationale waarnemer worden de Waarheids- noch de Mensenrechtencommissie door de ‘juiste mensen’ bemand.

De onafhankelijke *National Commission on Human Rights* is geïnstalleerd, eveneens zonder raadpleging van het parlement en het maatschappelijk middenveld⁶⁵. De Commissie zond in juli 2004 het wetsvoorstel dat haar mandaat afbakt naar het overgangsparlement, maar dit is nog niet aangenomen⁶⁶. Zie voor meer informatie over het functioneren van de Mensenrechtencommissie paragraaf 3.2.

De *Governance Reform Commission* en de *Contract and Monopolies Commission*, functioneren volgens een waarnemer naar behoren, zij het binnen de marges die de

---

⁶¹ The Perspective, Elections body says, 13 augustus 2004

⁶² Comprehensive peace agreement, artikel XIII

⁶³ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

⁶⁴ Humanitarian Coordination Section of the United Nations Mission in Liberia, Situation report 112, 7-11 augustus 2004 en Amnesty International, Liberia 18 augustus 2004

⁶⁵ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

⁶⁶ HCS of UNMIL, 16-22 juli 2004

overgangsregering hen toestaat (zie pagina 12, bij *Het functioneren van de overgangsregering*).

Invloed Taylor

Over de invloed van oud-president Taylor lopen de meningen uiteen. Het feit dat een aantal NPP-kopstukken zich heeft losgemaakt van de partij van oud-president Taylor betekent volgens een waarnemer dat zijn invloed in Liberia tanende is. Een andere bron betwist deze analyse en meent dat deze NPP-leden niet vrijwillig zijn opgestapt. Op 11 augustus 2004, een jaar nadat Taylor naar Nigeria vertrok, kwamen tweeduizend NPP-leden in Monrovia bijeen onder het motto 'I'll be back' - de woorden die Taylor sprak bij zijn vertrek. Met name jongeren zouden Taylor nog als hun 'spirituele vader' beschouwen. De meerderheid van de bevolking van Nimba, Taylors oorspronkelijke machtsbasis, is volgens een waarnemer de oud-president nog steeds toegenegen, al weet deze niet of de bevolking ook nog daadwerkelijk met Taylor in contact staat. Nigeria staat onder binnenlandse en internationale druk Taylor uit te leveren aan het Speciale Hof in Sierra Leone⁶⁷. Een voormalige bondgenoot en latere rivaal van Taylor, Prince Johnson, die verantwoordelijk wordt gehouden voor de marteling van en de moord op oud-president Samuel Doe in 1990, is in oktober 2004, na een jarenlang verblijf in Nigeria, teruggekeerd naar Liberia⁶⁸.

Internationaal

De huidige Liberiaanse overgangsregering onder leiding van Gyude Bryant kan internationaal op steun rekenen, al nemen de waarschuwingen over corruptie in de gelederen van de regering toe, evenals de aansporingen zichtbare resultaten te boeken op voor de bevolking belangrijke terreinen⁶⁹.

Bryant spant zich met wederzijdse bezoeken onverminderd in voor het verbeteren van de betrekkingen met Liberia's buurlanden⁷⁰. De Internationale Contact Groep inzake Liberia⁷¹ besloot eind september 2004 met het oog op de regionale

⁶⁷ Amnesty International, Open letter to permanent representatives at the Africa Union (AU) regarding the case of Charles Taylor, former president of Liberia, indicted for crimes against humanity and war crimes, 5 augustus 2004; Human Rights Watch, UN: press Nigeria to hand over Charles Taylor, 21 juni 2004 en AFP, Un an après, l'exil doré de Charles Taylor au Nigeria de plus en plus contesté, 11 augustus 2004

⁶⁸ DPA, Prince Johnson returns to Liberia, 1 oktober 2004

⁶⁹ The Forum, Jacques Klein dumps Bryant, NTGL, 21 september 2004 en The Forum, Bryant, Klein in the ring, 5 oktober 2004

⁷⁰ Freetown radio UNAMSIL, Liberian leader ends two-day visit to Sierra Leone, 20 augustus 2004 en AFP, Bryant: la Côte d'Ivoire ne doit pas répéter 'le mal que nous sommes fait', 18 november 2004

⁷¹ De Internationale Contactgroep inzake Liberia (ICGL) werd in september 2002 opgericht, met als doel inspanningen gericht op vrede en verzoening in Liberia te ondersteunen. De Contactgroep bestaat uit de VN, de EU, de Afrikaanse Unie, Marokko, Nigeria, het Verenigd

stabiliteit zijn mandaat uit te breiden naar de andere landen van de Mano River Union (Sierra Leone en Guinee), Ivoorkust en Guinee-Bissau.

2.3 Veiligheidssituatie

In de huidige situatie is de veiligheid van burgers in aanzienlijke delen van Liberia verbeterd, maar nog niet gegarandeerd. Gedurende de verslagperiode bleven, met uitzondering van de gebeurtenissen tussen 28 en 31 oktober 2004 (zie onder), grote veiligheids crises uit. De ernstige onlusten van oktober laten echter zien dat grote groepen mensen naar aanleiding van een futiel incident gemakkelijk op de been kunnen worden gebracht en dat de politieke en veiligheidssituatie in Liberia onvoorspelbaar en fragiel zijn.

In het vervolg van deze paragraaf zullen achtereenvolgens drie factoren die van belang zijn voor de veiligheid in Liberia aan bod komen: de voltooiing van het ontwapeningsproces, de stationering van de VN-vredesmacht UNMIL en regionale stabiliteit.

Voltooiing ontwapeningsproces

Na enige onduidelijkheid en onenigheid over een geschikte datum⁷², werd de grootscheepse ontwapening en demobilisatie van strijders op 24 november 2004 afgerond⁷³. UNMIL had eerder al aangekondigd dat personen die na 1 november 2004 vrijwillig hun wapen inleveren geen aanspraak meer kunnen maken op deelname aan het programma van ontwapening, demobilisatie, reïntegratie en rehabilitatie (*disarmament, demobilisation, reintegration and rehabilitation; DDRR*). Bovendien is een ieder die na 1 november 2004 nog een wapen draagt en niet tot de politie, het leger of paramilitaire eenheden behoort, in overtreding van de Liberiaanse wapenwet en zal worden gearresteerd⁷⁴. Waarnemers maken zich gezien de beperkte detentiecapaciteit (zie paragraaf 3.3.6) zorgen of UNMIL deze waarschuwing kan waarmaken. Voor zover bekend hebben sinds 1 november 2004 dergelijke arrestaties niet plaatsgevonden.

Kwantitatief was het resultaat van het belangrijke DDRR-proces boven verwachting. In december 2003 en tussen 15 april en begin november 2004 meldden zich bij de ontwapenings-centra meer dan 95.000 strijders. Dit is een aanzienlijk groter aantal dan de circa 38.000 tot 53.000 Liberiaanse strijders

---

Koninkrijk, de Verenigde Staten, Frankrijk, plus ECOWAS en het land dat het roulerend voorzitterschap van deze West-Afrikaanse regionale organisatie bekleedt.

⁷² IRIN, DDR commission rejects October deadline for completing disarmament, 7 september 2004; IRIN, Bryant appeals for \$44m to complete DDR and send IDPs home, 14 september 2004

⁷³ IRIN, Disarmament finally ends nearly a month behind schedule, 24 november 2004

⁷⁴ AP, UN gives Liberia's fighters two months to disarm or face prosecution, 1 september 2004

waarvan in eerdere schattingen werd uitgegaan⁷⁵. Liberia telde tijdens de verslagperiode ontwapeningskampen in Monrovia, Gbarnga, Buchanan, Tubmanburg, Kakata⁷⁶, Ganta⁷⁷, Voinjama⁷⁸, Zwedru⁷⁹ en Harper⁸⁰.

Bij de grote opkomst van strijders bij de ontwapeningscentra dient echter ook een viertal kwalitatieve kanttekeningen te worden geplaatst.

Ten eerste leverde minder dan één op de drie strijders (27.000 van de 95.000) die zich tot begin november 2004 voor het ontwapeningsproces meldden daadwerkelijk een wapen in⁸¹. In februari 2004 had VN-gezant Klein nog aangegeven er vanuit te gaan dat er per Liberiaanse strijder ongeveer drie wapens in omloop waren⁸². Een ingewijde verklaarde dat op de lijsten die de gewapende partijen inleverden een bepaald wapen werd toegeschreven aan meerdere strijders, hetgeen volgens deze persoon duidt op corruptie. Ook zouden eenvoudige en oude wapens zijn ingeleverd, terwijl strijders de geavanceerde en nieuwe wapens achterhielden⁸³. Eind juli 2004 erkende Klein dat er zowel in Monrovia als daarbuiten wapens werden verborgen, waar hij aan toe voegde dat UNMIL deze bergplaatsen tijdig zou vinden⁸⁴. Niettemin werden er wapens gebruikt tijdens de hevige onlusten die zich eind oktober 2004 in Monrovia afspeelden (zie pagina 25)⁸⁵.

Een tweede probleem in het ontwapeningsproces betrof de afbakening van de doelgroep van het DDRR-proces. Volgens een waarnemer meldden lang niet alle personen die in aanmerking kwamen voor deelname aan het DDRR-proces zich voor ontwapening, terwijl groepen die hiervoor niet in aanmerking kwamen zich wél meldden. Halverwege oktober 2004 eisten leden van de Taylor-getrouwe politie-eenheid *Special Operations Division* (SOD) deelname aan het DDRR-proces. Toen DDRR-medewerkers van UNMIL hen dit met een verwijzing naar het vredesakkoord - waarin wordt gesteld dat de SOD hervormd dient te worden⁸⁶ - weigerden, gingen de SOD-leden over tot vernieling van UNMIL-auto's en

---

⁷⁵ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

⁷⁶ [S/2004/430](#)

⁷⁷ IRIN, Grenade explosion kills two at new disarmament camp, 18 augustus 2003

⁷⁸ IRIN, Four counties declared safe for return of refugees and IDPs, 16 september 2004

⁷⁹ IRIN, Disarmament to end in December, later than planned, 25 augustus 2004

⁸⁰ IRIN, UN opens last disarmament site in Harper, 30 september 2004

⁸¹ IRIN, 17 augustus 2004

⁸² IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004

⁸³ AFP, Le désarmement 'mis en scène' à Ganta, dans le nord du Liberia, 24 oktober 2004

⁸⁴ IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004

⁸⁵ AP, UN troops stick to disarmament deadline in Liberia after fresh burst of violence, 31 oktober 2004; AFP, La fin du désarmement assombrie par de nouvelles émeutes à Monrovia, 31 oktober 2004 en Reuters, Fresh religious rioting grips Liberian capital, 31 oktober 2004

⁸⁶ Comprehensive Peace Agreement, artikel VIII

bedreiging van betreffende medewerkers. Daarnaast signaleerden VN-soldaten dat sommige personen die zich meldden voor ontwapening niet in staat bleken hun ingeleverde wapen te bedienen⁸⁷. Het vermoeden bestaat dat burgers ten onrechte deelnamen aan het DDRR-proces. Teneinde in aanmerking te komen voor de mogelijkheden die het DDRR-proces biedt, gaven burgers zich uit voor strijders of kochten deze zelfs wapens of ammunitie van commandanten⁸⁸. Vrouwen en kinderen hoefden daarbij doorgaans geen wapen in te leveren voor toelating tot het ontwapeningsproces⁸⁹. Ook was het volgens een ingewijde mogelijk medewerkers van de *National Commission on Disarmament, Demobilization, Reintegration and Rehabilitation* (NCDDRR) om te kopen voor deelname aan het ontwapeningsproces. Verschillende bronnen zijn van mening dat de opzet en uitvoering van het DDRR-proces niet juist waren. Het bieden van financiële en andere voordelen aan strijders zou een dynamiek op gang hebben gebracht waarin een ieder aannemelijk wilde maken in aanmerking te komen voor deze voordelen: het zij door daadwerkelijk mee te vechten in geval van onlusten, het zij door betrokkenheid bij het gewapend conflict te veinzen. Daarnaast zouden werkelijke strijders niet altijd zijn bereikt. Volgens UNMIL vervulde 21% van de personen die zich tot 12 juli 2004 meldden voor deelname aan het ontwapeningsproces ondersteunende taken voor de voormalige strijdende partijen, zoals koken en het vergaren van inlichtingen⁹⁰.

Een derde kanttekening die bij het succes van het DDRR-proces kan worden gemaakt is het verloop van de ontwapening in de grensgebieden. De door UNMIL aangekondigde opening van ontwapeningskampen in Voinjama en Harper liet tot september op zich wachten. De ontwapening verliep in deze steden traag⁹¹. Tijdens de verslagperiode verschenen geregeld berichten dat wapens vanuit deze grenssteden, en vanuit Zwedru, naar Ivoorkust en Guinee werden overgebracht. Hoewel UNMIL aangaf naar beste kunnen toezicht te houden op de landsgrenzen, zijn belangrijke grensovergangen nog in handen van LURD en MODEL⁹². De grensovergang met Guinee in de buurt van Voinjama wordt door LURD-leden

⁸⁷ AFP, Le désarmement 'mis en scène', 24 oktober 2004

⁸⁸ IRIN, 17 augustus 2004; IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004

⁸⁹ Door de grote toeloop bij de ontwapeningscentra werd het inleveren van een wapen voor vrouwen en kinderen in Zwedru en Tubmanburg wel een voorwaarde voor deelname aan het DDRR-proces. IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004 en Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

⁹⁰ IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004

⁹¹ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004; IRIN, UN opens last disarmament site in Harper, 30 september 2004 en IRIN, Four counties declared safe for return of refugees and IDPs, 16 september 2004; Reuters, Disarmament starts in Liberia rebel stronghold, 9 september 2004 en IRIN, 24 november 2004

⁹² IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004; Reuters, UN eyes reports Liberia fighters, guns go to Guinea, 12 augustus 2004 en AFP, Le désarmement 'mis en scène' à Ganta, dans le nord du Liberia, 24 oktober 2004

bemand, die pasjes afgeven aan burgers die Guinee willen bezoeken, terwijl UNMIL de grens slechts vanuit de lucht in de gaten houdt⁹³. In Zwedru en bij Pleebo (Maryland), aan de grens met Ivoorkust, waar MODEL de scepter zwaait, bestaat een zelfde situatie⁹⁴. Bij Ganta hadden oud-generaals van het ontbonden Liberiaanse leger in ieder geval tot september 2004 voor eigen gewin een douanesysteem opgezet, dat volgens henzelf plundering van burgers voorkomt⁹⁵. Het *Bureau of Immigration and Naturalisation* tracht door het plaatsen van medewerkers bij Ganta en bij Bo Waterside, de grensovergang met Sierra Leone, de douane-inkomsten tenminste ten goede te laten komen aan de overheid⁹⁶.

Ten slotte zijn, hoewel de ontwapening en de demobilisatie (DD) formeel zijn afgerond, de middelen en de planning van de reïntegratie en rehabilitatie van de strijders ondermaats (RR)⁹⁷. Door de hoge opkomst voor het ontwapeningsproces zijn fondsen bedoeld voor reïntegratie en rehabilitatie noodgedwongen besteed aan ontwapening en demobilisatie. Eind juni 2004 stonden vijf reïntegratie- en rehabilitatieprojecten in de steigers, bestemd voor ruim 4000 oud-strijders⁹⁸. De NCDDRR berichtte eind augustus 2004 dat slechts 6800 van de 68.730 tot dan toe ontwapende strijders de kans had deel te nemen aan een beroepsopleiding⁹⁹. Eind oktober 2004 gaf een MODEL-lid als reden voor het achterhouden van wapens dat hij betwijfelde of het toegezegde rehabilitatie- en reïntegratieprogramma daadwerkelijk zou plaatsvinden¹⁰⁰. Een waarnemer verwacht dat een groot deel van de ontwapende strijders niet naar de plaats van herkomst zal terugkeren om te reïntegreren, maar liever in de anonimiteit van Monrovia blijft.

Stationering van de VN-vredesmacht UNMIL

De VN-vredesmacht in Liberia, UNMIL, die in ieder geval tot 19 september 2005 in het land blijft¹⁰¹, bereikte begin augustus 2004 haar volledige sterkte van 15.000 manschappen. De VN-soldaten zijn in steden her en der door het gehele land gestationeerd: in aanvulling op de twaalf steden waar UNMIL zich ten tijde van het verschijnen van het vorige ambtsbericht bevond (Monrovia en omstreken, Tubmanburg, Gbarnga, Buchanan, Tapeta, Zwedru, Bo Waterside, Sinje, Rivercess, Yekepa, Greenville, Ganta en Voinjama), is de vredesmacht thans ook

---

⁹³ IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004

⁹⁴ Ibidem

⁹⁵ EIU, Country Report Liberia, september 2004

⁹⁶ Ibidem

⁹⁷ [S/2004/525](#)

⁹⁸ UNMIL Press release, Rehabilitation and reintegration projects approved for ex-combatants, 27 juni 2004

⁹⁹ IRIN, Too little money for rehabilitation of former combatants, UNICEF says, 26 augustus 2004

¹⁰⁰ AFP, Incertitude au Liberia au moment où doit s'achever le désarmement, 30 oktober 2004

¹⁰¹ Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1561](#), 17 september 2004

gestationeerd in Loguata (aan de grens met Ivoorkust), Saniquellie, Saclapea¹⁰², Harper¹⁰³ en enkele andere kleine steden (zie voor een volledig overzicht van de stationering van UNMIL de kaart in bijlage III). UNMIL is niet aanwezig in de provincies Grand Kru, River Gee en Gbarpolu. Volgens een ingewijde bereikt UNMIL met de bestaande – gecompleteerde - stationering 70% van de Liberiaanse bevolking en zou een bereik van 100% een enorme extra inspanning kosten.

UNMIL-generaal Opande heeft gewaarschuwd dat ook in de provincies waar de vredesmacht wel present is, haar aanwezigheid beperkt blijft tot de grote steden en de hoofdwegen. In de gebieden daarbuiten beperkt UNMIL zich noodgedwongen tot (lucht-)patrouilles, die echter niet alle delen van het land bestrijken¹⁰⁴. Ondanks de aanwezigheid van UNMIL, staat de provincie Lofa nog grotendeels onder gezag van LURD en maakt MODEL nog steeds de dienst uit in het grootste deel van het zuidoosten van Liberia¹⁰⁵. Ook in Ganta en Robertsport, in de provincie Grand Cape Mount, zou nog geen sprake zijn van civiele autoriteiten. De provincie Nimba is opgedeeld tussen strijders van MODEL en van de NPP¹⁰⁶. De aanwezigheid van UNMIL in Tapeta verhoedt volgens Amnesty International niet dat er nog sprake is van ‘enige militaire activiteit’ in Nimba en dat dorpelingen geïntimideerd en lastiggevallen worden¹⁰⁷.

Het mandaat van UNMIL omvat expliciet de taak burgers die onder onmiddellijke bedreiging van fysiek geweld staan te beschermen¹⁰⁸. Volgens onder meer Amnesty International doet UNMIL niet alles wat ze kan om aan deze taak invulling te geven, bijvoorbeeld uit vrees de medewerking van strijders bij het ontwapeningsproces te verspelen¹⁰⁹.

De VN-politie, CIVPOL, was eind oktober 2004 met teams bestaande uit ongeveer tien personen in 22 steden aanwezig¹¹⁰. Het mandaat van CIVPOL bepaalt dat het geen arrestaties mag verrichten (al heeft ze dit in voorkomende gevallen wel

---

¹⁰² [S/2004/430](#)
¹⁰³ IRIN, UN peacekeepers extend reach towards Ivorian border, 22 juni 2004
¹⁰⁴ IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004
¹⁰⁵ AFP, Tubmanburg: les ex-rebelles donnent le contrôle de la zone au gouvernement, 1 juli 2004; IRIN, 25 augustus 2004; IRIN, UN brings forward deadline for ending disarmament to 30 October, 1 september 2004 en The Analyst, The heat is on!, 28 oktober 2004
¹⁰⁶ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004
¹⁰⁷ Ibidem
¹⁰⁸ In artikel 3 van Veiligheidsraadresolutie S/RES/1509 (2003) wordt dit als volgt geformuleerd: ‘[Decides that UNMIL shall have the following mandate: (...) (j) without prejudice to the efforts of the government, to protect civilians under imminent threat of physical violence, within its capabilities’.
¹⁰⁹ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004
¹¹⁰ [S/2004/430](#)

gedaan) of verantwoordelijkheid op zich kan nemen voor ordehandhaving¹¹¹. CIVPOL werkt in die 22 steden samen met de lokale politie van de oude *Liberia National Police*, die echter te weinig middelen heeft om effectief te opereren¹¹² en vaak corrupt is¹¹³.

Onder supervisie van de Verenigde Naties wordt de *Liberia National Police* geleidelijk vervangen door de *Liberia Police Service*¹¹⁴. De training van de *Liberia Police Service* ging in juli 2004 van start. Deze politiemacht bestaat zowel uit agenten afkomstig uit de oude *Liberian National Police* als uit nieuwe rekruten, die afkomstig zijn uit de verschillende etnische groepen in Liberia. De nieuwe rekruten worden in overleg met de mensenrechtenfunctionarissen van UNMIL gescreend op hun mensenrechtenverleden. UNMIL streeft ernaar 1900 van de beoogde 3500 agenten te hebben opgeleid voor de verkiezingen van oktober 2005¹¹⁵.

Het officiële Liberiaanse leger speelt in de huidige veiligheidscontext geen rol van betekenis en zal met behulp van de internationale gemeenschap hervormd worden¹¹⁶.

Positie van burgers

In de huidige situatie is de veiligheid van burgers in aanzienlijke delen van Liberia nog niet gegarandeerd.

Zo zijn rubberplantages net buiten Monrovia en rond Tubmanburg in handen van honderden LURD-strijders die weigeren zich te ontwapenen en die de burgerbevolking lastigvallen en mishandelen¹¹⁷. Ook zouden zij op de plantages kinderen te werk stellen¹¹⁸. Niet alleen rubberplantages, maar ook mijnen en houtkapgebieden zouden worden bezet door voormalige strijders. UNMIL is in deze gebieden niet aanwezig¹¹⁹. Volgens een waarnemer heersen er 'mensonterende omstandigheden'. Ontheemden afkomstig uit de provincies Grand Kru, Sinoe, Maryland, Rivercess, Lofa en Gbarpolu gaven in augustus 2004 aan niet naar huis durven terug te keren uit angst voor gewapende strijders die daar

---

¹¹¹ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

¹¹² Ibidem

¹¹³ Zie ook paragraaf 3.3.5

¹¹⁴ [S/2004/430](#)

¹¹⁵ Humanitarian Coordination Section of the United Nations Mission in Liberia, Situation report no. 108, 10-16 juli 2004

¹¹⁶ The Analyst, Soldiers threaten street violence again, 26 augustus 2004 en Heritage, UNMIL runs out of money, 27 oktober 2004

¹¹⁷ IRIN, Rebels dig in at rubber plantation, 10 augustus 2004; IRIN, 17 augustus 2004 en Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

¹¹⁸ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

¹¹⁹ Ibidem

burgers zouden lastigvallen¹²⁰. MODEL-strijders in Zuidoost-Liberia intimideren burgers, persen hen af en vallen hen lastig¹²¹. In ontheemdenkampen is nog steeds sprake is van gewapende overvallen, intimidatie, mishandeling en seksueel geweld (zie ook paragraaf 3.4.1)¹²². Een internationale hulpverlener stelt dat het in het noorden van Gbarpolu en Grand Cape Mount onveilig is. Ook het gebied rondom Voinjama, aan de grens met Sierra Leone en Guinee, is nog onveilig¹²³.

Ook de gebeurtenissen van eind oktober 2004 laten zien dat de veiligheid van burgers niet gegarandeerd is. In de nacht van 28 oktober 2004 braken in Monrovia hevige onlusten uit. De vlam sloeg naar verluidt in de pan naar aanleiding van een conflict over bouwwerkzaamheden door de (islamitische) broer van LURD-leider en Mandingo Sekou Damate Conneh, op een terrein in Paynesville (Monrovia) dat niet het zijne zou zijn. Dit conflict liep in de vroege uren van 29 oktober, en op 31 oktober opnieuw, uit op gewelddadige rellen tussen met stokken, brandbommen en geweren bewapende moslims en christenen, waarbij 16 personen om het leven kwamen en 208 gewonden vielen¹²⁴. Volgens een bron kwamen grote mensenmassa's, onder wie vrouwen en kinderen, op de been. Drieëntwintig kerken, moskeeën en religieuze scholen werden in brand gestoken, geplunderd of vernield. De huizen van twee LURD-ministers, beide moslim en Mandingo, werden in brand gestoken. Pompstations (vaak in handen van Mandingo's) en auto's werden vernield en in brand gestoken, en winkels en huizen, waaronder die van een aantal islamitische LURD-parlementariërs, werden geplunderd¹²⁵. Burgers werden mishandeld, bestolen en verkracht¹²⁶. In de loop van de dag werd een uitgaansverbod van kracht. UNMIL-soldaten en politiemensen kregen opdracht om, indien nodig, gericht te schieten en ontvingen versterking uit Buchanan en

-
- ¹²⁰ IRIN, 17 augustus 2004; IRIN, Some patients in southeast have to travel by canoe to get healthcare, 24 augustus 2004
- ¹²¹ The Perspective, Maryland university students threaten court action against MODEL rebels, 16 juni 2004; OCHA, Situation report no. 105, 18-25 juni 2004; Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004 en Heritage, What is happening in Grand Kru county?, 27 oktober 2004
- ¹²² Watchlist on children and armed conflict, Nothing left to lose: the legacy of armed conflict and Liberia's children, juni 2004; Humanitarian Coordination Section of the United Nations Mission in Liberia, Situation report no. 107, 2-9 juli 2004; Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004; Save the children UK, Emergency statement Liberia, 22 juli 2004
- ¹²³ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004
- ¹²⁴ Drie doden zouden gevallen zijn toen een UNMIL-pantserwagen hen per ongeluk overreed bij het verspreiden van een menigte. AP, UN peacekeepers fire in air in Liberian capital to enforce round-the-clock curfew after violence, 30 oktober 2004; AP, 31 oktober 2004; AFP, 31 oktober 2004 en Reuters, 31 oktober 2004
- ¹²⁵ DPA, UN verurteilen religieuze Zusammenstöße in Liberia, 30 oktober 2004 en eigen waarneming opsteller ambtsbericht
- ¹²⁶ DPA, Uneasy calm settles on Liberian capital after clashes, 30 oktober 2004 en AP, Muslim-Christian violence erupts in Liberian capital, head of state orders round-the-clock curfew, 29 oktober 2004

Gbarnga. Ook in Buchanan was op 29 oktober echter sprake van onlusten, evenals in Kakata en Ganta¹²⁷. In totaal werden naar aanleiding van de gewelddadige rellen 398 personen gearresteerd, onder wie voormalig LURD-generaal Philip Kamara en honderd gewapende LURD-leden die zich bij hem thuis bevonden¹²⁸. In de wijk Sinkor werd een wapenopslagplaats opgerold¹²⁹. Sinds de onlusten geldt in Monrovia tussen 22.00 en 7.00 uur een avondklok, die tot tenminste halverwege november van kracht was.

De achtergrond van deze gebeurtenissen is niet helemaal duidelijk. Terwijl sommige waarnemers menen dat de onlusten daadwerkelijk waren ingegeven door animositeit tussen christenen en moslims, menen anderen, onder wie regeringsvoorzitter Bryant, dat er sprake was van een opzettelijke actie van oudstrijders die hun eigen agenda nastreven. VN-gezant Klein verklaarde de ongeregelde heden als 'stuiptrekkingen van het oude regime'¹³⁰. De minister van Informatie (voor die functie voorgedragen door het maatschappelijk middenveld en de reguliere politieke partijen) weet de onlusten aan NPP-leden die het ontwapeningsproces zouden willen verstoren¹³¹. Een inwoner van Monrovia meende dat het bij de ongeregelde heden ging om gevechten tussen LURD en NPP¹³².

Regionale stabiliteit

De turbulente geschiedenis van de landen van de *Mano River Union* en Ivoorkust wordt gekenmerkt door destabilisering van het ene land door het andere (zie ook paragraaf 2.1.2). Hoewel de betrekkingen op politiek niveau sinds de komst van de overgangsregering in Liberia sterk zijn verbeterd, dragen de berichten over het overbrengen van wapens naar de buurlanden en over strijders die de grenzen van Liberia oversteken het risico van nieuwe strijd in de West-Afrikaanse regio in zich.

Zoals hierboven reeds werd aangegeven, verschenen gedurende de verslagperiode verschillende berichten over wapens die vanuit Liberia naar Ivoorkust en Guinee zouden worden overgebracht¹³³. UNMIL is weliswaar aanwezig bij de grens van de provincie Nimba met Guinee en Ivoorkust, maar kan op basis van haar mandaat geen douanetaken op zich nemen. Ook zijn de UNMIL-checkpoints gemakkelijk te omzeilen¹³⁴. De voormalige Liberiaanse minister van Buitenlandse Zaken onder

¹²⁷ AP, Mobs rampage through streets in Muslim-Christian violence, 30 oktober 2004 en IRIN, Religious riots erupt in Monrovia, curfew imposed, 29 oktober 2004

¹²⁸ Reuters, At least 16 dead in Liberia riots –UN, 1 november 2004

¹²⁹ DPA, 14 killed in weekend Christian-Moslem riots in Monrovia, 1 november 2004

¹³⁰ IRIN, Riots kill 16, delay repatriation of refugees, 1 november 2004

¹³¹ Reuters, Liberians riot in capital, four dead, 29 oktober 2004

¹³² IRIN, 1 november 2004

¹³³ EIU, Country Report Liberia, september 2004

¹³⁴ Reuters, 12 augustus 2004

president Taylor, Monie Captan, stelde in september 2004 dat in de West-Afrikaanse subregio een *pool* van ervaren huurlingen actief is, die in verschillende landen hebben gevochten¹³⁵.

De Guinese president Lansana Conté ondersteunde in het verleden vermoedelijk LURD in de strijd tegen de Liberiaanse president Taylor¹³⁶. Gedurende de verslagperiode verschenen berichten over Taylor-getrouwe personen die Conté deze steun aan LURD betaald zouden willen zetten. Eind september 2004 ontkende een wapenbroeder van voormalig president Taylor en ex-ambassadeur van Liberia in Guinee, Tiagen Wantee, beschuldigingen van ex-soldaten dat hij in Ganta honderd strijders had gerekruteerd voor een gewapende opstand in Guinee¹³⁷. Ook andere voormalige strijders rekenen de rekrutering van strijders om Guinee aan te vallen toe aan Taylorgetrouwe personen¹³⁸. Op haar beurt zou met name de LURD-factie geleid door Aisha Conteh Conté willen steunen en daarom strijders rekruteren. De *Economist Intelligence Unit* berichtte in september 2004 dat zich in N'Zérékoré, een plaats in de Guinese jungle, honderden LURD-strijders bevinden¹³⁹.

In Liberia bevinden zich op hun beurt volgens een waarnemer vele Guineeërs, met name in de provincie Lofa en in Monrovia. Onder de 398 personen die tijdens de onlusten van eind oktober 2004 in Monrovia werden gearresteerd bevonden zich volgens politiebronnen 200 Guineeërs van Mandingo-afkomst. De Liberiaanse minister van Justitie, die van LURD-huize is, hield eerder een voorstel van het hoofd van de Liberiaanse immigratiedienst om ongedocumenteerde Guineeërs het land uit te zetten tegen.

De politieke situatie in Liberia's buurland Ivoorkust is instabiel, zeker sinds begin november 2004 de wapenstilstand van 2003 tussen rebellen en regering werd verbroken¹⁴⁰. De Ivoriaanse president Gbagbo is er in het verleden door de VN en internationale NGOs van beschuldigd MODEL te steunen¹⁴¹. Een buitenlandse hulpverlener stelde eind oktober 2004 dat het langzame verloop van de ontwapening van MODEL-strijders in Harper te wijten was aan de ontwikkelingen in het nabije Ivoorkust. In november 2004 beweerde een gevluchte Ivoriaan in Liberia dat de Ivoriaanse regeringsmilities veelal uit Liberiaanse huurlingen

¹³⁵ DPA, Former Liberian FM says Liberian conflict source of mercenary force, 1 september 2004

¹³⁶ Reuters, Disarmament starts in Liberia rebel stronghold, 9 september 2004

¹³⁷ IRIN, Taylor loyalist denies recruiting fighters to destabilize Guinea, 29 september 2004

¹³⁸ Reuters, UN fears child mercenaries being hired in Liberia, 28 augustus 2004

¹³⁹ EIU, Country Report Liberia, september 2004

¹⁴⁰ ANP, Situatie Ivoorkust onder controle, 7 november 2004

¹⁴¹ [S/2003/498](#) en Takirambudde, International Herald Tribune, 17 september 2003

bestaan¹⁴². UNHCR-chef Lubbers gaf aan te vrezen voor destabilisering van Liberia door het opgelaaide conflict in Ivoorkust¹⁴³.

Eind augustus 2004 distantieerde de Liberiaanse overgangsregering zich van rekruteringsactiviteiten die zich zouden afspelen op het terrein van de Liberiaanse ambassade in Ghana en die zouden zijn gericht op de omverwerping van de Ghanese regering¹⁴⁴.

Eind september 2004 kwamen Sierra Leone en Liberia overeen dat 500 Liberiaanse strijders die in Sierra Leone gevangen worden gehouden eind 2004 zullen worden gerepatrieerd. Het gaat om strijders die tussen 1991-2001 met de Sierra Leoneanse *Revolutionary United Front* meevochten om de Sierra Leoneanse regering omver te werpen, en om Taylorgetrouwe strijders die in 2003 op de vlucht sloegen voor LURD. Bij terugkeer in Liberia kunnen deze strijders op amnestie rekenen. Omgekeerd weet Liberia zich nog geen raad met de ruim 500 strijders uit Guinee, Sierra Leone en Ivoorkust die zich bij Liberiaanse ontwapeningskampen hebben gemeld¹⁴⁵.

2.4 Sociaal-economische situatie

Liberia is in potentie een relatief rijk land, dat als gevolg van economisch wanbeleid en voortdurende gewapende strijd kampt met een dramatische sociaal-economische situatie. In de woorden van één waarnemer: 'Mensen realiseren zich niet hoe verwoest dit land is'.

De Liberiaanse infrastructuur is in zeer slechte staat: wegen zijn overwoekerd door het oerwoud, bruggen zijn tijdens de oorlog verwoest¹⁴⁶ en alleen in Monrovia, Kakata en Buchanan is er een (mobiel) telefoonnetwerk. Vooral het zuidoosten van het land, dat nog onder MODEL-bewind staat, zijn de inspanningen van humanitaire-hulporganisaties nog niet afdoende¹⁴⁷. Zelfs in Monrovia, waar zich 1,5 miljoen van de 3,3 miljoen Liberianen bevinden, zijn stroom- en watervoorzieningen nog niet in voldoende mate aanwezig¹⁴⁸.

¹⁴² AFP, Panickes Ivorians said 'flooding' into Liberia to escape rising tension, 12 november 2004

¹⁴³ AP, UN refugee chief fears Ivory Coast conflict could hit Liberia, 10 november 2004

¹⁴⁴ DPA, Liberia dissociates itself from reported destabilization of Ghana, 25 augustus 2004

¹⁴⁵ IRIN, Sierra Leone to send back 500 detained Liberian fighters, 28 september 2004

¹⁴⁶ IRIN, Where are the weapons?, 28 juli 2004

¹⁴⁷ HCS of UNMIL, 7-13 augustus 2004 en Heritage, 27 oktober 2004

¹⁴⁸ AFP, Liberian government, UNHCR to begin returning displaced people home, 8 november 2004

Het budget van de overgangsregering voor het financiële jaar 2004-2005 bedraagt slechts 80 miljoen Amerikaanse dollar, waarvan 10 miljoen wordt besteed aan veiligheidsdiensten¹⁴⁹.

Volgens cijfers van de Verenigde Naties bedraagt de werkloosheid in Liberia 85%. Bijna 80% van de bevolking leeft in armoede (minder dan 1 US dollar inkomsten per dag) en van dit percentage leeft weer de helft in absolute armoede (minder dan een halve US dollar inkomsten per dag)¹⁵⁰. Driekwart van de Liberiaanse bevolking heeft geen toegang tot veilig drinkwater en minder dan tien procent van de bevolking heeft toegang tot medische voorzieningen¹⁵¹. Schattingen van het aantal HIV/AIDS-geïnfecteerden lopen uiteen van 10 tot 25% van de volwassenen¹⁵².

Van de 3,3 miljoen Liberianen zijn 740.000 personen aangewezen op voedselhulp van het World Food Programme (WFP). Door achterstallige donorbetalingen heeft WFP tussen juli en september 2004 de voedselporties per persoon per dag geleidelijk moeten terugbrengen tot 62% van het benodigde aantal calorieën¹⁵³.

Tot tenminste 21 december 2005 zijn jegens Liberia op basis van resoluties van de VN-Veiligheidsraad een wapenembargo, reisrestricties voor belangrijke leden van de regering van oud-president Taylor en een verbod op de invoer van Liberiaans hout van kracht. Het embargo op Liberiaanse diamanten duurt tot tenminste juni 2005¹⁵⁴.

Verschillende bronnen stellen dat Liberia voldoende mogelijkheden voor buitenlandse investeringen en economische groei biedt indien een eind zou worden gemaakt aan instabiliteit en corruptie. Buitenlandse bedrijven hebben belangstelling getoond voor de winning van olie, goud en diamanten in Liberia, en zijn tevens geïnteresseerd in het opzetten van de communicatiesector¹⁵⁵.

---

¹⁴⁹ DPA, Liberia's transitional legislature passes budget, 3 september 2004

¹⁵⁰ [S/2003/498](#)

¹⁵¹ AP, UNEP: more than a decade of conflict in Liberia has left most of the country's population without access to safe water and health care, 13 februari 2004

¹⁵² Watchlist, [Nothing left to lose](#), juni 2004; UNMIL Press Release, UNMIL begins HIV/AIDS counseling workshop for peacekeepers, 28 juni 2004 en Humanitarian Coordination Section of the United Nations Mission in Liberia, Situation report no. 106, 26 juni-2 juli 2004

¹⁵³ IRIN, Returning refugees will starve unless donors provide more food –WFP, 13 september 2004

¹⁵⁴ Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1579](#) (21 december 2004)

¹⁵⁵ EIU, Country Report Liberia, juni 2004 en The Forum, Communication revolution!, 5 oktober 2004

Donoren hebben voldoende middelen toegezegd voor de wederopbouw van Liberia op langere termijn, maar hadden eind oktober 2004 slechts \$244 van de toegezegde \$520 miljoen daadwerkelijk uitgekeerd¹⁵⁶.

3 Mensenrechten

3.1 Juridische context

3.1.1 Verdragen

Liberia is partij bij de volgende verdragen¹⁵⁷:

- Het Vluchtelingenverdrag van 1951 (geratificeerd op 15 oktober 1964) en het daarbij behorende Protocol van 1967 (geratificeerd op 27 februari 1980)
- Internationaal Verdrag voor de Eliminatie van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (geratificeerd op 5 november 1976)
- Verdrag voor de Eliminatie van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (geratificeerd op 17 juli 1984)
- Verdrag voor de Rechten van het Kind (geratificeerd op 4 juni 1993).
- Statuut van het Internationaal Strafhof (geratificeerd op 8 oktober 2003)
- Internationaal Verdrag voor Economische, Sociale en Culturele Rechten (geratificeerd op 22 september 2004)
- Internationaal Verdrag voor Burger- en Politieke Rechten (geratificeerd op 22 september 2004)
- Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing (geratificeerd op 22 september 2004)

Liberia is partij bij het Afrikaanse Handvest inzake de Rechten van de Mens en van Volkeren.

De Liberiaanse autoriteiten hebben sinds 2001 niet meer voldaan aan hun verplichtingen te rapporteren aan organen van toezicht¹⁵⁸. Met behulp van UNICEF streeft de huidige overgangsregering er naar in maart 2005 te rapporteren aan het comité van toezicht van het Verdrag voor de Rechten van het Kind.

3.1.2 Nationale wetgeving

De grondwet van 6 januari 1986 (geamendeerd in 1988) is gebaseerd op de algemene beginselen van de rechtsstaat. De grondwet voorziet in de bescherming

---

¹⁵⁶ IRIN, 520\$ pledged for reconstruction, but humanitarian needs still unmet, 8 februari 2004

¹⁵⁷ Informatie afkomstig van www.unhcr.ch, IRIN, 12 november 2003 en www.unhcr.ch

¹⁵⁸ www.unhcr.ch

van een aantal klassieke rechten, zoals vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vergadering, vakbondsvrijheid, bewegings- en vestigingsvrijheid. Ook is een aantal sociale rechten in de grondwet opgenomen.

In het vredesakkoord van 18 augustus 2003 benadrukten de ondertekenaars het belang van respect voor de mensenrechten zoals vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Afrikaanse Handvest inzake Mensenrechten en de Rechten van Volkeren en de Liberiaanse wetgeving. Een aantal rechten en fundamentele vrijheden wordt in het vredesverdrag met name genoemd: het recht op leven, het recht gevrijwaard te zijn van foltering, het recht op een eerlijke rechtsgang, vrijheid van geweten, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vergadering en het recht op deelname aan het landsbestuur.

Het vredesakkoord spreekt ook van een ‘nationaal en man-vrouw evenwicht (...) voor alle benoemingen binnen de overgangsregering’. Conform het vredesakkoord is een *Governance Reform Commission* opgericht (zie paragraaf 2.2), die onder meer verantwoordelijk zal zijn voor het in acht nemen van een ‘nationale en regionale balans in benoemingen’¹⁵⁹. Dit kan worden geïnterpreteerd als een voorzichtige verwijzing naar gelijke kansen voor de verschillende etnische groepen in Liberia.

3.2 Toezicht

In het vredesakkoord van 18 augustus 2003 is sprake van de oprichting van een *Independent National Commission on Human Rights*. Deze commissie, voorgezeten door mensenrechtenadvocaat Atty Dempster Brown¹⁶⁰, ziet in samenwerking met internationale organisaties en NGOs toe op naleving van de mensenrechten en bevordert kennis van en respect voor deze rechten¹⁶¹. De installatie van de leden en de start van de activiteiten van de mensenrechtencommissie verlopen moeizaam (zie paragraaf 2.2). Een bericht dat voorzitter Dempster Brown in juli 2004 verspreidde over de rekrutering van kinderen om te vechten in Guinee bleek later vals, hetgeen het aanzien van de Commissie niet ten goede kwam¹⁶². De Commissie heeft opgeroepen tot de oprichting van een tribunaal voor de berechting van LURD-, MODEL- en regeringsstrijders die zich hebben schuldig gemaakt aan wrede daden¹⁶³.

---

¹⁵⁹ Comprehensive peace agreement, artikel XVI

¹⁶⁰ EIU, Country Report Liberia, maart 2004

¹⁶¹ Annex 3 bij de Comprehensive peace agreement, 18 augustus 2003

¹⁶² Reuters, UN fears child mercenaries being hired in Liberia, 28 augustus 2004

¹⁶³ Reuters, Taylor forces face new Liberia massacre accusation, 27 februari 2004

Een overzicht van nationaal opererende mensenrechten-NGOs in Liberia is terug te vinden in de algemene ambtsberichten Liberia van mei 2003 en januari 2004. De effectiviteit van veel van deze NGOs is beperkt door versnippering en gebrek aan fondsen. De activiteiten van Liberiaanse mensenrechtenorganisaties zijn tijdens de verslagperiode hoofdzakelijk beperkt gebleven tot Monrovia en andere steden.

Ook de internationale gemeenschap volgt de mensenrechtensituatie in Liberia met aandacht. Het mandaat van UNMIL, zoals verwoord in Veiligheidsraadresolutie 1509, stipuleert nadrukkelijk dat de VN-soldaten zullen toezien op naleving van de mensenrechten. Ook dient UNMIL het respect voor de mensenrechten te bevorderen en een bijdrage te leveren aan activiteiten op het gebied van de rechten van de mens van andere organisaties¹⁶⁴. Met deze doelen voor ogen heeft UNMIL mensenrechtenmedewerkers geplaatst in Gbarnga, Buchanan, Monrovia, Tubmanburg, Vionjama, Zwedru en Harper¹⁶⁵. De mensenrechtensectie van UNMIL, die wekelijks rapporteert, was eind oktober 2004, dus ruim een jaar na aanvang van de VN-missie in Liberia, nog niet volledig bemand en heeft geen eigen budget.

Toezicht op de mensenrechten vindt tevens plaats in het kader van de periodieke rapportage van het *Panel of Experts* in verband met de aan Liberia opgelegde VN-sancties.

Ook de internationale mensenrechtenorganisaties *Amnesty International* en *Human Rights Watch* rapporteren over de mensenrechtensituatie in Liberia.

3.3 Naleving en schendingen

In algemene zin kan gesteld worden dat de huidige overgangsregering zich gedurende de verslagperiode voor zover bekend niet schuldig heeft gemaakt aan grove mensenrechtenschendingen. Gezien het beperkte gebied waarover de regering rechtsmacht uitoefent, het slecht functionerende justitieel systeem en de beperkte capaciteit in de gebieden waar de regering aanwezig is, is bescherming van de mensenrechten in Liberia echter niet gegarandeerd.

Binnen het slecht functionerende en corrupte politie- en rechtssysteem (zie paragraaf 3.3.5) worden gezagsdragers in het algemeen minder hard – of in het geheel niet - gestraft voor eventuele mensenrechtenschendingen en andere misdrijven dan daders die niet tot de autoriteiten behoren. Zo sprak een hooggeplaatste internationale waarnemer: 'De politie staat boven de wet'.

¹⁶⁴

[S/RES/1509](#)

¹⁶⁵

Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

In de volgende subparagrafen wordt op de specifieke schendingen gedurende de verslagperiode (juni-november 2004) ingegaan. Hierbij dient opgemerkt te worden dat delen van Liberia niet of beperkt toegankelijk zijn voor UNMIL, de overgangsregering en NGO's. Dit zijn doorgaans de gebieden die onder gezag van LURD of MODEL staan. Er is weinig informatie voorhanden over de mensenrechtensituatie in die gebieden, maar het algemene beeld lijkt negatiever dan in gebieden die onder regeringsgezag staan. De beschikbare informatie blijft grotendeels beperkt tot het gebied rondom Monrovia. Waar informatie over de rest van het land beschikbaar is, staat dit expliciet vermeld.

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

De vrijheid van meningsuiting wordt door de grondwet gegarandeerd. Mensenrechtenactivisten worden voor zover bekend door de overgangsregering met rust gelaten.

In principe respecteert de overgangsregering de persvrijheid. Niettemin bestaat er een aantal wettelijke bepalingen die de persvrijheid beknotten. Een voorbeeld is de 'libel law', een artikel in het wetboek van strafrecht uit de jaren zeventig dat het verbiedt voor de regering schadelijke berichten te verspreiden¹⁶⁶. In oktober 2004 vond een conferentie plaats waarbij journalisten zich sterk maakten voor wijziging van deze bepalingen en voor het invoeren van een wet die de overheid verplicht informatie openbaar te maken¹⁶⁷.

Gedurende de verslagperiode trachtten leden van de overgangsregering en andere hooggeplaatste overheidsfunctionarissen hun onwelgevallige berichten over bijvoorbeeld corruptie een aantal maal in de rechtszaal aan te vechten. Van de zes keer dat dit een specifieke krant sinds het aantreden van de overgangsregering is overkomen, heeft dit geen enkele keer tot een veroordeling geleid: zaken werden bij nader inzien weer ingetrokken of de rechter achtte de klacht niet ontvankelijk. Journalisten kunnen berichten vaak niet verifiëren bij officiële instanties, omdat overheidsfunctionarissen doorgaans niet bereid zijn aan artikelen mee te werken. De Pers Unie van Liberia (PUL) sprak zich in september 2004 uit tegen de schorsing van een journalist door de hoofd directeur van zijn krant, tevens adviseur van regeringsvoorzitter Bryant, wegens negatieve berichtgeving over Bryant¹⁶⁸.

¹⁶⁶ DPA, Journalists, activists, call for media reform in Liberia, 25 oktober 2004

¹⁶⁷ The Forum, UNDP, UNESCO welcome roadmap for free press in Liberia, 26 oktober 2004 en Liberian Express, Conteh awaits induction, 24-31 oktober

¹⁶⁸ The Forum, Bryant's advisor using journalist as sacrificial lamb –PUL steps in to redeem victim, 14 september 2004

Liberianen zijn voor hun informatievoorziening veelal afhankelijk van de verschillende radiostations die het land telt. De vele kranten die in Monrovia verschijnen kennen namelijk een beperkte oplage en buiten de hoofdstad zijn ze nauwelijks te verkrijgen. Bovendien is het overgrote deel van de Liberianen analfabeet en zijn kranten voor de gemiddelde Liberiaan niet te betalen. De berichtgeving in de kranten is vaak van slechte kwaliteit en heeft hoofdzakelijk betrekking op Monrovia. Journalisten voelen zich in grote delen van Liberia niet veilig: naar Gbarpolu, Grand Kru, Maryland, Lofa, Rivercess, Sinoe en River Gee zeggen ze in het geheel niet te gaan of slechts *undercover*.

Kranten dienen zich te laten registreren bij het ministerie van Informatie. In de eerste helft van 2004 werd de krant *Informer* enige tijd gesloten, omdat deze niet bij het ministerie geregistreerd zou zijn¹⁶⁹.

Een aantal kranten en radiostations is (impliciet) partijgebonden, en bijvoorbeeld in handen van personen die zich kandidaat stellen voor de presidentsverkiezingen van oktober 2005¹⁷⁰. In juli 2004 richtte een aantal redacteurs de *Association of Independent Media Editors* (ASIME) op, die de onafhankelijke journalistiek in Liberia wil bevorderen.

Liberia staat op de 123e plaats (van de 167) van de *World press freedom ranking* van de internationale organisatie *Reporters without Borders*¹⁷¹.

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

De grondwet (artikel 17) garandeert de vrijheid van vereniging en vergadering. Volgens een actief lid van een politieke partij worden politieke partijen niet lastiggevallen en vormt het verbod op prematuur campagnevoeren voor de verkiezingen van oktober 2005 (zie paragraaf 2.2) geen belemmering voor het ontplooiën van politieke activiteiten.

Liberia kent achttien politieke partijen. Deze waren alle betrokken bij het sluiten van het vredesakkoord op 18 augustus 2003 en mochten gezamenlijk kandidaten aanleveren voor de overgangsregering en voor het overgangsparlement. In de aanloop naar de verkiezingen zal het aantal partijen waarschijnlijk toenemen¹⁷². Registratie bij de *National Election Commission* als politieke partij duurt ongeveer zes maanden en is mogelijk door in 12 van de 15 provincies 500 handtekeningen te verzamelen (dus 6000 handtekeningen in totaal). Overige voorwaarden voor

---

¹⁶⁹ EIU, Country Report Liberia, juni 2004

¹⁷⁰ Jeune Afrique/L'Intelligent no. 2283, 10-16 oktober 2004

¹⁷¹ Reporters without borders, Third annual worldwide press freedom index, 26 oktober 2004

¹⁷² The News, 15 november 2004

registratie zijn het aanhouden van een bankrekening en het voeren van een partijvlag en –embleem.

Voor demonstraties moet een vergunning worden aangevraagd bij het ministerie van Justitie. Deze toestemming is niet gebonden aan politieke voorwaarden; het gaat om een formaliteit die de politie in staat stelt de benodigde verkeers- en andere maatregelen te treffen om de demonstratie in goede banen te leiden. Niettemin zijn er voorbeelden van demonstraties die geen doorgang vonden omdat de vergunningaanvraag opzettelijk door de autoriteiten werd vertraagd. Demonstraties liepen gedurende de verslagperiode enkele malen uit op gewelddadige rellen¹⁷³.

3.3.3 Vrijheid van godsdienst

De grondwet (artikel 14) garandeert de vrijheid van godsdienst. Elke godsdienstige gezindte is voor de wet gelijk. Liberia kent het principe van scheiding van kerk en staat en heeft daarom geen staatsgodsdienst, al is het land volgens verschillende bronnen als christelijke staat gesticht en is de (week-)kalender volgens de christelijke rust- en feestdagen ingericht. Moslims hebben tegen deze laatste praktijk bezwaar aangetekend bij het parlement. De regering respecteert voor zover bekend het recht van vrijheid van godsdienst in de praktijk¹⁷⁴.

Alle organisaties, ook religieuze groeperingen, moeten geregistreerd zijn bij de overheid en het doel van hun organisatie vastleggen. Traditionele inheemse godsdienstgroeperingen zijn echter gevrijwaard van deze plicht. Registratie is routinematig en er zijn geen gevallen bekend dat het registratieproces moeizaam of discriminerend verloopt¹⁷⁵.

In Liberia wonen christenen, aanhangers van traditionele godsdiensten en een groeiend aantal moslims¹⁷⁶. In de *Inter-Religious Council*, geleid door moslimvoorman Sheik Kafumba Konneh, zijn christenen en moslims verenigd¹⁷⁷. Er zijn tevens buitenlandse zendingsgroepen aanwezig in Liberia, waaronder baptisten, rooms-katholieken en Jehova's getuigen.

---

¹⁷³ The Forum, Who provoked tension at UL?, 14 september 2004

¹⁷⁴ U.S. Department of State, International Religious Freedom, september 2004

¹⁷⁵ Ibidem

¹⁷⁶ Zie hierover paragraaf 2.1.1. van dit ambtsbericht.

¹⁷⁷ U.S. Department of State, International Religious Freedom september 2004. In tegenstelling tot het bericht in The Perspective van 1 april 2004, waarnaar in het vorige ambtsbericht werd verwezen, is de vorige leider van de IRC, aartsbisschop Michael Kpakala Francis, niet overleden, maar ernstig ziek.

De overgangsregering heeft moslims steun toegezegd bij het terugkrijgen van (religieuze) eigendommen die oud-president Taylor hen wegens vermeende LURD-sympathieën had afgenomen¹⁷⁸.

Gedurende de verslagperiode is de harmonieuze wijze waarop christenen en moslims in Liberia doorgaans met elkaar samenleven onder druk komen te staan. Allereerst gaat het hierbij om de onlusten van eind oktober 2004, waarbij 16 doden en honderden gewonden vielen, en waarbij kerken, moskeeën en religieuze scholen het doelwit waren. Zoals in paragraaf 2.2 reeds werd aangegeven, is het niet duidelijk of de onlusten daadwerkelijk waren ingegeven door religieuze animositeit, of dat veeleer sprake was van het opzettelijk uit elkaar spelen van bevolkingsgroepen door oud-strijders met een eigen agenda. Tijdens de ongeregelde riep religieuze leiders van zowel christen- als moslimhuizen vanuit de UNMIL-radiostudio op tot kalmte en verdraagzaamheid¹⁷⁹.

Volgens een internationale waarnemer zou het merendeel van de bevolking van Zuid-Liberia de omvorming van LURD en MODEL tot politieke partijen niet accepteren, omdat het dan zou gaan om partij van moslims. In het dagelijks spraakgebruik wordt gerept van 'Liberianen' en 'moslims', waarbij 'Liberianen' het christelijk deel der natie betreft¹⁸⁰.

3.3.4 Bewegingsvrijheid

Volgens artikel 13 (b) van de Liberiaanse grondwet heeft iedere Liberiaanse burger het recht om zonder voorafgaande voorwaarden Liberia binnen te komen en te verlaten op elk gewenst moment.

Voor een beperkt aantal personen is de internationale bewegingsvrijheid beknod. Op 22 december 2003 verlengde de Veiligheidsraad de sancties jegens Liberia tot 22 december 2004. Dit betekent dat er buitenlandse reisrestricties blijven bestaan voor belangrijke leden van de regering van oud-president Taylor, de krijgsmacht en hun partners. Begin 2004 bracht de VN een geactualiseerde lijst uit van personen voor wie deze beperkingen gelden¹⁸¹.

Voor het verkrijgen van een paspoort dient de aanvrager twee pasfoto's en het oude paspoort of een geboortebewijs te overleggen bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het geboortebewijs kan met een formulier en twee pasfoto's

---

¹⁷⁸ U.S. Department of State, International Religious Freedom, september 2004

¹⁷⁹ DPA, Uneasy calm settles on Liberian capital after clashes, 30 oktober 2004

¹⁸⁰ Eigen waarneming opsteller ambtsbericht.

¹⁸¹ United Nations Security Council Press Release, Security Council committee on Liberia includes additional information in travel ban list, [SC/8033](#), 23 maart 2004

bij het ministerie van Volksgezondheid worden aangevraagd. Het register van geboortebewijzen in Monrovia zou nog 'min of meer in tact' zijn. Er zouden door omkoping van ambtenaren echter valse geboortebewijzen in omloop zijn. Vanwege de lage salarissen zou het ambtenarenapparaat volgens een bron vatbaar zijn voor omkoping. Ziekenhuizen, maar ook traditionele vroedvrouwen op het platteland, zijn verplicht geboortes bij het ministerie van Volksgezondheid aan te melden. Als de geboorte van de betrokkene niet geregistreerd staat bij het ministerie van Volksgezondheid, kan deze bij 'Criminal Court B' in Monrovia aantonen Liberiaan te zijn. Dit gebeurt op basis van verklaring onder ede, een taaltst en getuigenissen onder ede van twee personen. De verwerking van een paspoortaanvraag duurt twee weken. Voor zo ver bekend ondervinden aanvragers geen politieke problemen bij het aanvragen van een paspoort.

De *National Elections Committee* heeft uit geldgebrek de aangekondigde uitgifte van identiteitskaarten ten behoeve van de verkiezingen in oktober 2005 niet ter hand genomen. Het is onbekend of dit alsnog zal gebeuren¹⁸².

Binnen Liberia is de bewegingsvrijheid voor burgers in de praktijk enigszins beperkt. Tijdens de verslagperiode was sprake van snel opgeworpen en provosorische wegversperringen waar burgers werden lastiggevallen, afgeperst en soms mishandeld, met name op kleine (voet-)paden waar UNMIL niet is gestationeerd¹⁸³.

3.3.5 Rechtsgang

De grondwet stipuleert een onafhankelijke rechterlijke macht, hetgeen de voorzitter van de overgangsregering zegt te respecteren¹⁸⁴. De rechtspraak is gebaseerd zowel op de Amerikaanse *common law* principes als op ongeschreven traditioneel recht. Volgens de grondwet heeft de verdachte het recht op een eerlijk proces. Onder het vredesakkoord is de structuur van de rechterlijke macht ongewijzigd gebleven (zie paragraaf 2.1)¹⁸⁵.

Volgens een internationale waarnemer zijn de grootste mensenrechtenproblemen in Liberia echter de algemene staat van straffeloosheid en het slecht functionerende rechtssysteem. Hoge internationale functionarissen spreken over de

¹⁸² The Inquirer, National Elections chairman says no census before 2005 presidential polls, 7 mei 2004

¹⁸³ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004; New National, Terror at Lofa Bridge – LURD commander linked, 28 oktober 2004

¹⁸⁴ Gyude Bryant, Liberia: the way forward- Annual message delivered bij Chairman Gyude Bryant, 26 januari 2004

¹⁸⁵ Comprehensive peace agreement, 18 augustus 2003

Liberiaanse politie- en rechtspraktijk als ‘het slechtst functionerende rechtssysteem dat ik ooit ergens heb gezien’ en ‘*jungle justice*’, gericht op ‘zelfverrijking door overheidsdienaren’. Volgens een andere ingewijde is er buiten Monrovia van een rechtssysteem geen sprake.

Zowel de Liberiaanse rechters als de politie ontberen de benodigde vaardigheden en middelen. Ook zijn zij corrupt¹⁸⁶. Vanwege de corruptie trachten burgers de politie en de rechterlijke macht te omzeilen en worden veel zaken onderling (financieel) afgehandeld tussen slachtoffer en dader. Volgens CIVPOL wordt zeer weinig aangifte gedaan van misdrijven. Ook worden aangiftes vaak weer ingetrokken omdat slachtoffers van misdrijven het vervoer van en naar de rechtszaal niet kunnen betalen. Wel waren de cijfers van gemelde misdrijven tussen juli en september 2004 tamelijk constant.

Er is nog steeds sprake van eigenrichting. In juni 2004 berichtte een Liberiaanse krant dat een man in Monrovia door een woedende menigte zou zijn doodgeslagen op verdenking van het plegen van een rituele moord¹⁸⁷. Een alledaagser voorbeeld is dat van de burger die in de regentijd het dak van zijn huis afbrak om de ontheemden die er hun toevlucht hadden genomen tot vertrek te dwingen. Regeringsvoorzitter Bryant riep de bevolking in september 2004 op het recht niet in eigen hand te nemen¹⁸⁸. Borden langs de kant van de weg verkondigen dezelfde boodschap¹⁸⁹.

De rechtbanken functioneerden in de verslagperiode vaak niet of slecht. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties berichtte eind mei 2004 dat UNMIL met de rechterlijke macht samenwerkt om *circuit* en *magistrate courts* te heropenen zodra het DDRR-proces zou zijn voltooid en de verschillende provincies veilig zijn. Op dat moment waren slechts 16 rechtbanken in Monrovia en één in Kakata opnieuw samengesteld¹⁹⁰. Volgens een bron functioneerden er eind oktober 2004 in Liberia slechts drie rechtbanken: in Monrovia, in Buchanan en in Gbarnga. Liberia kampt met een groot tekort aan juristen, waardoor het merendeel van de magistraten niet juridisch geschoold is. Slechts in Monrovia functioneert een *juvenile court*, waardoor minderjarigen buiten de hoofdstad door *magistrate courts* met slechts kennis van het volwassenenrecht worden berecht.

¹⁸⁶ The Perspective, Ellen Johnson-Sirleaf raises alarm over deep corruption in Liberia, 14 april 2004

¹⁸⁷ Familieleden van betrokkene gaven echter aan dat het motief van dit incident van eigenrichting was gelegen in een conflict over landeigendom. The Inquirer, “Our brother was killed for his land” say relatives of mobbed victim, 17 juni 2004

¹⁸⁸ The Forum, Bryant wants UNMIL to bite, 21 september 2004

¹⁸⁹ Eigen waarneming opsteller ambtsbericht

¹⁹⁰ [S/2004/430](#)

Door het ontbreken van een technisch laboratorium is het enige bewijs in veel rechtszaken een bekentenis van de dader. Bij het uitblijven van een bekentenis is het moeilijk deze zaken rond te krijgen.

Op lokaal niveau is op het Liberiaanse platteland nog steeds, maar volgens een bron in afnemende mate, sprake van *sassywood*, een systeem van traditionele rechtspraak. *Sassywood* wordt volgens een juridische bron in Monrovia toegestaan zolang dit niet in strijd is met de grondwet, die foltering verbiedt (zie paragraaf 3.3.7). Er zijn geen concrete gevallen van deze traditionele rechtspraak tijdens de verslagperiode bekend.

3.3.6 Arrestaties en detenties

Onder de huidige regering is voor zover bekend nauwelijks sprake van willekeurige arrestaties en detenties.

Er waren gedurende de verslagperiode geen politieke gevangenen in handen van de overheid.

Het gevangenisstelsel functioneert slecht. Er is sprake van overbevolking, slechte voorzieningen en corruptie. In Liberia waren eind mei 2004 slechts vier gevangenisopeningen: de centrale gevangenis in Monrovia, Bondiway, Kakata Central en Saniquellie. Deze hebben alle vier te kampen met personeelstekorten en met ondermaatse voorzieningen, onder meer op het gebied van voedsel, transport en medische zorg¹⁹¹. Detentie vindt verder plaats in politiecellen op het hoofdkwartier van de *Liberian National Police* in Monrovia, onder doorgaans erbarmelijke omstandigheden. In augustus 2004 werden 27 gedetineerden vanuit dit hoofdkwartier met spoed naar het ziekenhuis overgebracht wegens uitdrogings- en ondervoedingsverschijnselen. Zowel de politiecellen als de gevangenis zijn overbevolkt. Het merendeel van de gedetineerden is niet veroordeeld en zit, gezamenlijk met veroordeelde misdadigers, langer dan de voorgeschreven 48 uur in voorarrest. De overschrijding van de 48-uurs-termijn is deels het gevolg van het niet of slecht functioneren van rechtbanken. Alleen de gevangenis in Monrovia heeft een separaat gevangenisblok voor vrouwelijke gedetineerden, al wordt elders wel geprobeerd vrouwen gescheiden te houden van mannelijke gedetineerden. Er bevindt zich een klein, maar groeiend aantal kinderen in de centrale gevangenis in Monrovia. Deze gevangenis beschikt niet over separate voorzieningen voor kinderen. Het ministerie van Gezondheidszorg, dat verantwoordelijk is voor het onderbrengen van kinderen die door het *juvenile court* zijn veroordeeld, is door onder meer UNICEF, UNMIL en de opperrechter opgeroepen een geschikte

¹⁹¹

S/2004/430

locatie te zoeken voor de detineren van kinderen¹⁹². In Gbarnga zouden gedetineerden zijn tewerkgesteld op de boerderij van de gevangenisdirecteur. Een assistent-hoofd van de nationale politie werd geschorst en zal worden vervolgd omdat hij familieleden van een moordverdachte had toegezegd deze laatste voor \$140 vrij te laten. Tijdens de verslagperiode zijn herhaaldelijk gedetineerden uit de gevangenis ontsnapt¹⁹³.

De overgangsregering houdt er voor zover bekend geen onofficiële detentiecentra op na, al werd een veroordeelde verkrachter bij gebrek aan gevangenisfaciliteiten in Grand Gedeh opgesloten in het huis van zijn advocaat¹⁹⁴. Het Rode Kruis, lokale organisaties, de mensenrechtensectie van UNMIL en de VN-politie CIVPOL hebben toegang tot gedetineerden in overheidshechtenis¹⁹⁵.

Zoals in het begin van deze paragraaf al werd vermeld, is het echter onduidelijk wat zich afspeelt in de gebieden waar UNMIL en de overgangsregering geen voet aan de grond hebben (zie paragraaf 2.3 over de veiligheidssituatie). Amnesty International bericht dat LURD-strijders in Tubmanburg eind juni 2004 een persoon drie dagen vasthielden in een kooi¹⁹⁶. Volgens een andere bron zou LURD gedetineerden vastgebonden opsluiten in een ontmantelde gevangenis in Voinjama. In Harper, dat onder gezag staat van MODEL, hield een commandant twee MODEL-leden die verdacht werden van moord aan en leverde hen over aan CIVPOL.

3.3.7 Mishandeling en foltering

Artikel 21 van de Liberiaanse grondwet bevat een verbod op foltering en onmenselijke behandeling en stelt overtreding van dit verbod door overheidsfunctionarissen strafbaar. De grondwet garandeert de mogelijkheid voor slachtoffers van foltering of een onmenselijke behandeling in een civiele procedure verhaal te halen¹⁹⁷.

Behalve een aantal incidenten is voor zo ver bekend tijdens de verslagperiode geen sprake geweest van mishandeling en foltering door de overheid.

Op 17 juni 2004 verscheen in de Liberiaanse pers een bericht over een zestienjarige verdachte van diefstal die op bevel van het assistent-hoofd van de

---

¹⁹² HCS of UNMIL, no. 107, 2-9 juli 2004

¹⁹³ AFP, Fouilles après les émeutes de Monrovia qui ont fait 14 morts, 1 november 2004

¹⁹⁴ Onder meer U.S. Department of State, Country reports, februari 2004

¹⁹⁵ U.S. Department of State, Country reports, februari 2004

¹⁹⁶ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

¹⁹⁷ Grondwet, artikel 21.e

Liberiaanse politie door diens lijfwachten in elkaar zou zijn geslagen¹⁹⁸. Het assistent-hoofd is naar aanleiding van dit incident ontslagen, maar werd niet vervolgd. Het hoofd van de politie, Massaquoi, zou op zijn beurt een assistent-minister van Informatie in elkaar hebben laten slaan omdat deze tegen zijn auto was gebotst. De overgangsregering heeft toegezegd een onderzoek in te stellen, maar tot op heden is dit nog niet verschenen. Een Liberiaanse waarnemer vermoedt dat de overgangsregering dit incident met de mantel der liefde zal bedekken.

In juli 2004 werd een vrouw op bevel van een rechter in Grand Bassa in elkaar geslagen. Het slachtoffer trok haar aanklacht tegen de rechter in nadat deze had bekend en een regeling had getroffen met haar familie. In september 2004 zouden twee politiemensen en een functionaris van een ontheemdenkamp in Grand Bassa zich hebben schuldig gemaakt aan foltering.

Ook is er een aantal incidenten bekend van mishandeling van arrestanten door UNMIL-soldaten. Het is niet bekend of deze soldaten bestraft zijn; wel onderneemt de mensenrechtensectie van UNMIL actie door betrokken blauwhelmen bewust te maken van de internationale normen op het gebied van mensenrechten.

Buiten het gebied dat de overgangsregering en UNMIL in handen hebben, was volgens verschillende bronnen gedurende de verslagperiode sprake van mishandeling van burgers door voormalige strijders. Zo tekende Amnesty International uit de mond van een UNMIL-medewerker op dat LURD burgers aanhoudt en mishandelt en dat LURD-strijders burgers lastigvallen in de plaatsen Foya en Kolahun in Lofa¹⁹⁹. MODEL maakt zich volgens Amnesty International in het gebied dat onder zijn controle staat schuldig aan het mishandelen, vastbinden, bestelen en verkrachten van burgers²⁰⁰. In Harper is een geval bekend van mishandeling van een MODEL-lid door zijn superieuren als 'bestraffing' voor het mishandelen van een kind.

De NGO *Concerned Christian Community* verzamelt getuigenissen en gegevens van seksueel geweld, al wordt dit bemoeilijkt door het ontbreken van medische en politierapporten²⁰¹. Zie voor meer informatie over seksueel geweld paragraaf 3.4.1.

---

¹⁹⁸ The Inquirer, Assistant police chief ordered me flogged-boy, 16, alleges, 17 juni 2004
¹⁹⁹ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004
²⁰⁰ Ibidem
²⁰¹ Ibidem

3.3.8 Verdwijningen

Gedurende de verslagperiode verschenen geen berichten over verdwijningen in het gebied waar de regering de dienst uitmaakt. Er is geen informatie bekend over verdwijningen in de gebieden waarover UNMIL en de overgangsregering geen controle uitoefenen. Betrouwbare gegevens over verdwijningen zijn moeilijk te leveren, daar ongeveer een zesde deel van de Liberiaanse bevolking ontheemd is.

Over het lot van personen die eerder verdwenen zijn is gedurende de verslagperiode geen nieuws verschenen²⁰².

3.3.9 Buitengerechtigde executies en moorden

Tijdens de verslagperiode is er voor zover bekend geen sprake geweest van buitengerechtigde executies en moorden in de gebieden waarover UNMIL en/of de overgangsregering controle uitoefenen. Voor zo ver bekend hebben deze ook niet plaatsgevonden in de gebieden buiten hun gezag.

Tijdens de verslagperiode verschenen in de gebieden waarover UNMIL en/of de overgangsregering controle uitoefenen geen berichten meer over rituele moorden, die volgens een waarnemer sowieso 'een totale mythe' waren.

3.3.10 Doodstraf

De Liberiaanse wetgeving kent de doodstraf voor moord en landverraad²⁰³. De laatste tenuitvoerlegging van de doodstraf vond in 1995 plaats²⁰⁴. Tijdens de verslagperiode is geen sprake geweest van veroordelingen tot en de uitvoering van de doodstraf.

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Meisjes en vrouwen

De grondwet bepaalt dat de positie van mannen en vrouwen gelijk is. In de praktijk hebben vrouwen echter te kampen met een achterstand in hun sociaal-economische positie. Zo gaan meisjes minder vaak naar school dan jongens en is pas in 2003 een wet aangenomen die het vrouwen mogelijk maakt te erven. Deze wet verhindert ook dat vrouwen als het eigendom van hun echtgenoot worden

²⁰² Zie algemeen ambtsberichten Liberia januari en juni 2004.

²⁰³ Criminal Procedure Law, Liberia, January 1969, www.AllAfrica.com, 4 oktober 2002

²⁰⁴ Amnesty International, West Africa: Time to abolish the death penalty, oktober 2003

beschouwd en als zodanig geërfd kunnen worden door mannelijke familieleden van de echtgenoot. De invoering van deze wet heeft dergelijke traditionele opvattingen en praktijken echter nog niet uitgebannen.

De overgangsregering kent vrouwelijke ministers voor Onderwijs, voor Gender en Ontwikkeling en voor Jeugd en Sport. Alle drie de vrouwelijke ministers zijn voorgedragen door de ongewapende politieke partijen en het maatschappelijk middenveld.

Het familierecht in Liberia is niet eenduidig, omdat een deel van de bevolking valt onder het traditionele gewoonterecht. Het is niet duidelijk of de keuze tussen toepassing van het gewoonterecht of van de formele *Domestic Relations Law* ligt bij de overheid of bij betrokkene(n) en wat de criteria zijn voor een dergelijke keuze. Onder de *Domestic Relations Law* is de huwbare leeftijd voor vrouwen 18 jaar, terwijl onder het gewoonterecht meisjes reeds op twaalfjarige leeftijd in het huwelijk kunnen treden. De voorzitter van de overgangsregering is voornemens het afgeschafte verbod op polygamie voor mannen opnieuw in te voeren²⁰⁵.

Hoewel gedetineerde vrouwen en kinderen volgens de overgangsregering gescheiden van mannen dienen te worden opgesloten, bestaan er in praktijk slechts in Monrovia gescheiden faciliteiten voor vrouwelijke gedetineerden²⁰⁶.

Seksueel geweld tegen vrouwen

Volgens het Wetboek van Strafrecht is de maximale straf voor iemand die schuldig wordt bevonden aan verkrachting vijf jaar gevangenisstraf. Verkrachting is echter een misdrijf waarbij vrijlating tegen borgstelling mogelijk is. De *Association of Female Lawyers of Liberia* (AFELL), daarbij gesteund door regeringsvoorzitter Bryant, maakt zich sterk voor strafverzwaring en voor het verbreden van de definitie van verkrachting, waardoor het begrip ook seksueel misbruik omvat dat nu nog wordt gerekend tot het lichtere vergrijp 'aanranding'²⁰⁷. Eind november opende de echtgenote van de voorzitter van de overgangsregering een 16-daagse actieweek voor de eliminatie van geweld tegen vrouwen²⁰⁸. De Liberiaanse politie doet vaak weinig moeite seksueel geweld te vervolgen en ontbeert daarvoor ook de middelen. De *Liberian Refugee Repatriation and Resettlement Commission* (LRRRC), die van overheidszijde belast is met de coördinatie van vluchtelingen- en ontheemdenkwestie, beschikt over tien speciale raadslieden inzake seksueel geweld. Hun aanpak is gericht op begeleiding van zowel dader als slachtoffer en op verzoening tussen beide

---

²⁰⁵ Gyude Bryant, 26 januari 2004

²⁰⁶ [S/2004/430](#)

²⁰⁷ Ibidem

²⁰⁸ UNHCR News Stories, West African countries wage war on violence against women, 30 november 2004

betrokken families. In laatste instantie kan de LRRRC overgaan tot juridische stappen. UNMIL voert een publiekscampagne tegen seksueel geweld tegen kinderen.

Veel daders van seksueel misbruik zijn naar verluidt voormalige strijders. Ook zijn veel daders, met name van seksueel geweld tegen kinderen, familie van het slachtoffer.

Er heerst terughoudendheid om aangifte te doen van verkrachting of seksueel misbruik, zeker wanneer dit in familieverband heeft plaatsgevonden. Met name tienerslachtoffers zouden zelf de schuld krijgen van seksueel misbruik. In veel gevallen worden incidenten van seksueel geweld binnen de familie of de gemeenschap afgehandeld, al probeert een aantal advocaten en de mensenrechtensectie van UNMIL dergelijke zaken –soms met succes- voor de rechtbank te krijgen²⁰⁹.

De NGO *Watchlist* berichtte in juni 2004 dat maatschappelijk werkers constateerden dat ongeveer 75% van de meisjes die in *interim care centers* worden opgevangen (zie paragraaf 3.4.3) het slachtoffer zijn van seksueel misbruik²¹⁰. Ook van de volwassen vrouwen die geassocieerd waren met de strijdende partijen is ongeveer driekwart seksueel misbruikt²¹¹. Zowel *Save the Children UK*, Amnesty International, de mensenrechtensectie van UNMIL en het *Integrated Regional Information Network (IRIN)* van de Verenigde Naties, dat een documentaire over seksueel geweld jegens Liberiaanse vrouwen en kinderen maakte, berichten dat vrouwen en (ook zeer jonge) meisjes met name in ontheemdenkampen nog zeer vatbaar zijn voor seksuele uitbuiting, seksueel geweld en verkrachting²¹². Er is sprake van prostitutie onder tienermeisjes en van een stijging van het aantal tienerzwangerschappen – vaak van meisjes tussen de 12 en 14 jaar- en het aantal HIV-besmettingen²¹³.

Genitale verminking

Genitale verminking ('vrouwenbesnijdenis' in de volksmond, doorgaans afgekort als FGM - *female genital mutilation*) is in Liberia niet bij de wet verboden. De genitale verminking betreft type II- het verwijderen van de clitoris van de vrouw. In Liberia wordt de meest ernstige vorm, infibulatie, voor zover bekend niet

---

²⁰⁹ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

²¹⁰ Watchlist, *Nothing left to lose*, juni 2004

²¹¹ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

²¹² HCS of UNMIL, 2-9 juli 2004; Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004; Save the children UK, 22 juli 2004

²¹³ HCS of UNMIL, 10-16 juli 2004; Humanitarian Coordination Section of the United Nations Mission in Liberia, Situation report no. 110, 23-30 juli 2004 en National Aids and STI Control Program, National multisectoral plan for the prevention and control of HIV/Aids 2004-2007, augustus 2004

toegepast²¹⁴. FGM komt vooral voor op het Liberiaanse platteland, maar verspreidt zich volgens een waarnemer naar de steden door de urbanisatie van de Mandingo-bevolkingsgroep, waarbinnen FGM met name voorkomt.

De overheid biedt geen bescherming tegen de uitvoering van genitale verminking²¹⁵. Het hoofd van de Liberiaanse Mensenrechtencommissie zou gesteld hebben dat FGM cultureel aanvaardbaar is, maar zou deze uitspraak hebben ingetrokken na een reprimande van VN-gezant Klein. Klein heeft de Mensenrechtencommissie opgeroepen de uitroeiing van FGM tot een speerpunt van beleid te maken²¹⁶. UNMIL heeft een genderadviseur, die ook verantwoordelijk is voor FGM-beleid.

Er is weinig bekend over de huidige frequentie van genitale verminking, hetgeen gezien de situatie in Liberia en de geheimzinnigheid waarmee FGM is omgeven niet verwonderlijk is. FGM is een onderdeel van een initiatieproces dat plaatsvindt binnen geheime genootschappen, voor vrouwen Sande geheten. Het initiatieproces, dat zich vaak in het oerwoud afspeelt en daarom ook wel *bush school* wordt genoemd, besloeg voor de burgeroorlog drie maanden tot 2 jaar, maar blijft tegenwoordig vaak beperkt tot één of twee maanden.

Volgens een waarnemer komen leden van Sande-genootschappen regelmatig naar de ontheemdenkampen, waarbij ze meisjes en vrouwen die niet geïnitieerd zijn 'onrein' noemen. Tijdens een *empowerment*-workshop in een ontheemdenkamp bij Monrovia brak in augustus 2004 een conflict uit tussen de deelnemers en een vooraanstaand Sande-lid over het onthullen van Sande-geheimen. Een internationale hulpverlener gaf aan in Grand Bassa, Lofa, Grand Gedeh en Bomi groepen meisjes met beschilderde gezichten te hebben gezien, hetgeen een symbool is van deelname in een Sande-gemeenschap. Deze hulpverlener vermoedt dat FGM zal toenemen naarmate meer ontheemde en gevluchte Liberianen terugkeren naar hun oorspronkelijke woonplaats en de sociale structuren in gemeenschappen worden hersteld. CIVPOL signaleerde in de omgeving van Buchanan een daadwerkelijke toename van het aantal gevallen van genitale verminking. Ook in Bong komt FGM voor.

Het is niet duidelijk in hoeverre het voor vrouwen mogelijk is zich te onttrekken aan genitale verminking. Volgens één bron is het mogelijk je uit te kopen uit een Sande-genootschap.

Vrouwelijke militairen en politiefunctionarissen

---

²¹⁴ US Department of State, Country reports, februari 2004

²¹⁵ Ibidem

²¹⁶ UNMIL Press Release, Special Representative pledges full support to Independent Human Rights Commission, 21 juli 2004

Vrouwen kunnen dienst nemen in leger en politie. In de praktijk zijn er zowel bij de politie als bij het leger vrouwen in dienst. Ook de civiele politie van de VN in Liberia, CIVPOL, probeert bij de hervorming van de Liberiaanse politie nadrukkelijk vrouwen te rekruteren. Onder de 150 kadetten die in juli 2004 hun training als politiefunctaris begonnen, waren tot teleurstelling van regeringsvoorzitter Bryant echter slechts 10 vrouwen²¹⁷. Behalve het streven vrouwen op te nemen in de Liberiaanse politiemacht, verzorgt UNMIL trainingen om politieagenten bewust te maken van gendergerelateerde misdaden en gendervraagstukken in het algemeen²¹⁸.

Volgens het VN-demobilisatieteam was er in november 2003 sprake van ongeveer duizend vrouwelijke strijders, verspreid over de troepen van de voormalige regering, MODEL en LURD²¹⁹. Onder de 17.485 strijders die zich tussen 15 april en 18 mei 2004 meldden voor het DDR-proces bevonden zich echter reeds 2292 vrouwen²²⁰. Aanvankelijk hoefden vrouwen geen wapen te overleggen om te kunnen deelnemen aan het ontwapeningsproces, maar door de grote toeloop werd dit in Zwedru en Tubmanburg in juli 2004 wel een voorwaarde voor deelname²²¹. Verschillende hulporganisaties richten zich speciaal op de demobilisatie en reïntegratie van vrouwelijke strijders, waarbij ook aandacht wordt besteed aan psychologische ondersteuning voor slachtoffers van seksueel geweld²²². Registratie en opvang van vrouwelijke strijders vond gescheiden plaats van de mannen die zich aanmeldden voor DDR²²³.

Reisdocumenten

Vrouwen die meerderjarig zijn (achttien jaar of ouder) kunnen zelfstandig, derhalve zonder tussenkomst van een mannelijk familielid of echtgenoot, een reisdocument aanvragen en verkrijgen.

3.4.2 Etnische groepen en minderheden

Algemeen overzicht

Er zijn zestien hoofdbevolkingsgroepen in Liberia. Deze worden gegroepeerd op basis van de taal die zij spreken. De drie Liberiaanse taalgroepen zijn: Mende, de West-Atlantische talen en Kwa. Talen uit de Mende-groep worden gesproken door

---

²¹⁷ IRIN, Government wants more women to join new police force, 12 juli 2004

²¹⁸ [S/2004/430](#)

²¹⁹ IRIN, 4 november 2003

²²⁰ [S/2004/430](#)

²²¹ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

²²² Inter Press Service, Women fighters try to reclaim a normal existence, 1 maart 2004 en Humanitarian Information Centre Liberia, www.humanitarianinfo.org/liberia

²²³ www.humanitarianinfo.org/liberia

de Mandingo, Vai, Gbandi, Kpelle, Loma (ook wel Lorma genoemd), Mende, Gio (Dan) en de Mano (Mah). Talen uit de West-Atlantische groep worden gesproken door de Gola en Kissi, terwijl talen uit de Kwa-groep worden gesproken door de Bassa, Dei (Dey), Grebo, Kru, Belle en de Krahn.

De bevolkingsgroepen in Liberia hebben niet alleen een eigen taal, maar ook een algemeen erkend – oorspronkelijk – grondgebied, eigen tradities en een sterk zelfbewustzijn. Oorspronkelijk waren de meeste etnische groepen hoofdzakelijk agrarisch gericht. De Mandingo zijn van oorsprong handelaren afkomstig uit Guinee. De Kru, Bassa en Grebo leefden voornamelijk van de opbrengsten van de visserij, de jacht en hetgeen de bossen opleveren. De meeste etnische groepen houden zich tegenwoordig - voor zo ver mogelijk in de huidige situatie- ook bezig met andere economische activiteiten.

De positie van de verschillende etnische groepen

De grondwet verbiedt etnische discriminatie. Alle etnische groepen hebben volgens de grondwet gelijke rechten²²⁴. Een belangrijke uitzondering op het verbod op etnische discriminatie vormen echter niet-negroïde personen. Artikel 27 van de grondwet stipuleert dat alleen ‘negroïde personen of personen van negroïde afkomst’ door geboorte of naturalisatie burger van Liberia kunnen worden. Een negroïde vrouw die met een Liberiaan in het huwelijk treedt kan de Liberiaanse nationaliteit verwerven indien ze ook aan de andere voorwaarden voor naturalisatie voldoet²²⁵. De nationaliteitswetgeving zegt niets over de naturalisatiemogelijkheden voor een negroïde man die met een Liberiaanse vrouw in het huwelijk treedt

Niet-negroïde en daarmee niet-Liberiaanse personen zouden in sommige gevallen gediscrimineerd worden. Zo is het niet-Liberianen die in Liberia rechten hebben gestudeerd niet toegestaan een advocatenpraktijk te beginnen, terwijl dit voor Liberianen wel mogelijk is. Ook het bekleden van een hoge politieke positie is volgens een ingewijde voor niet-Liberianen uit den boze. In praktijk beschikken sommige Libanezen uit Liberia wel over een (diplomatiek) Liberiaans paspoort en beschikt MODEL-leider en minister van Buitenlandse Zaken Nimely Yaya over een Amerikaans paspoort²²⁶.

Tijdens de burgeroorlog was er sprake van discriminatie van en vergelding tussen etnische groepen. Vele burgers van bevolkingsgroepen die afweken van die van de bezetters van een bepaald gebied werden verjaagd of sloegen zelf op de vlucht. In de woorden van een mensenrechtenactivist: “Iedereen die het gevoel had ergens niet thuis te horen is tijdens de oorlog vertrokken”. Een voormalig LURD-generaal

²²⁴ Grondwet, artikel 11

²²⁵ Aliens and Naturalization law of Liberia (15 mei 1973), artikel 21.30

²²⁶ Zie algemeen ambtsbericht januari 2004

gaf in november 2004 aan dat 'iedereen die deelnam aan de oorlog dat deed om etnische, familie- of andere belangen te verdedigen'²²⁷.

Een aantal wijken in Monrovia is genoemd naar de bevolkingsgroep die in die buurt de meerderheid vormt, zoals *Lorma quarter* en *Bassa community*. In de wijk *Jacob Town* zouden vooral Mandingo's leven²²⁸. Het is niet bekend of andere wijken in Monrovia of in andere steden ook een dergelijke concentratie van leden van een bepaalde bevolkingsgroep kennen.

Hieronder volgt een overzicht van een aantal Liberiaanse etnische groepen en hun positie in de Liberiaanse samenleving.

Mandingo

De Mandingo hadden onder het Taylor-regime te lijden onder verhoogde repressie wegens verondersteld lidmaatschap van LURD. De Mandingo zijn oorspronkelijk uit Guinee afkomstig en worden daarom, ondanks hun lange aanwezigheid in Liberia, door veel Liberianen nog steeds als buitenlanders beschouwd²²⁹. Met name de bevolking van Nimba zou er moeite mee hebben dat Guineese Mandingo's vrijelijk heen en weer reizen tussen Guinee en Liberia.

De achtergrond van het gewelddadige protest tegen de benoeming van Al-Hassan Conteh tot rector magnificus van de universiteit van Liberia zou niet zijn gelegen in beschuldigingen van wanbestuur, maar in het feit dat hij Mandingo is²³⁰. Tijdens de onlusten die eind oktober 2004 in Monrovia plaatsvonden belden burgers in paniek met UNMIL-medewerkers: 'De Mandingo's komen ons vermoorden!'. Mandingo's zijn tijdens deze onlusten zwaar getroffen (zie paragraaf 2.3).

In de provincie Nimba bestaan spanningen tussen Mandingo's enerzijds en de Mano en de Gio anderszijds. Deze spanningen zullen naar verwachting toenemen met de terugkeer van Mandingo's naar deze provincie²³¹. Volgens een waarnemer is etniciteit in Nimba de doorslaggevende factor bij de reïntegratiemogelijkheden in de provincie: de Mano en de Gio zouden een Taylor-getrouwe ex-strijder gemakkelijker in hun midden accepteren dan een terugkerende Mandingo die niet aan gevechtshandelingen heeft deelgenomen. In Lofa bestaan spanningen tussen Mandingo's en Lorma's²³². Kpelle-inwoners van Bong lieten de Britse

---

²²⁷ DPA, 4 november 2004

²²⁸ DPA, 1 november 2004

²²⁹ Human Rights Watch jaarrapport 2003; International Crisis Group, Liberia: security challenges, 3 november 2003

²³⁰ Liberian Express, Conteh awaits induction, 24-31 oktober; The Forum, Yale lock hangs over UL, 21 september 2004 en The Forum, 14 september 2004

²³¹ Oxfam, Reintegration assessment report, 26 maart 2004

²³² Oxfam, 26 maart 2004

hulporganisatie Oxfam weten dat Mandingo's die geen expliciete banden met LURD hebben niet hoeven te vrezen voor represailles²³³. In september 2004 waren er in Bong echter wel degelijk problemen over landeigendom tussen Mandingo's en Kpelle. In de provincie Bomi zou tussen Mandingo's en Gola's sprake zijn van conflicten over landeigendom en andere bezittingen²³⁴. Volgens een internationale waarnemer zal de positie van Mandingo's kwetsbaarder worden naarmate de situatie in Liberia zich normaliseert, omdat zij niet van oudsher een band hebben met een specifiek deel van het land.

Gbandi

Onder het Taylor-regime waren de Gbandi een kwetsbare groep. Onder de Gbandi zijn veel moslims, waardoor gewapende strijders van de regering-Taylor hen, enkel op grond van hun islamitische achtergrond, hielden voor sympathisanten van LURD, die grotendeels uit islamitische Mandingo's bestaat. Er is overigens geen zichtbare steun van de Gbandi voor LURD. Er zijn geen berichten bekend dat de Gbandi ook nu nog te vrezen hebben voor problemen op basis van hun etnische afkomst. De Gbandi komen, in tegenstelling tot vele andere bevolkingsgroepen die ook in buurlanden voorkomen, alleen in Liberia voor.

Krahn

Onder het Taylor-regime werden de Krahn beschuldigd van steun aan LURD. Sinds de opkomst van MODEL, dat voornamelijk uit Krahn bestaat, werd met nog groter wantrouwen dan daarvoor aangekeken tegen de Krahn-bevolkingsgroep en kon deze rekenen op vervolging door regeringstroepen²³⁵. Volgens de Britse hulporganisatie Oxfam bestaan er in de provincie Nimba ernstige spanningen tussen de Krahn enerzijds en de Mano en de Gio anderzijds²³⁶. Verder zijn geen berichten bekend dat Krahn ook nu nog te vrezen hebben voor problemen op basis van hun etnische afkomst.

Overige groepen

In de provincie Bomi zou sprake zijn van conflicten over landeigendom en andere bezittingen tussen Gola's en Vais²³⁷.

In het zuiden en het oosten van de provincie Nimba zijn volgens Oxfam de Gio en de Mano het doelwit van MODEL, dat hen verdenkt van Taylor-sympathieën²³⁸. Er zou sinds de burgeroorlog ook sprake zijn van animositeit tussen de Lorma en

---

²³³ Ibidem

²³⁴ Ibidem

²³⁵ Commission on Human Rights, Report of the High Commissioner for Human Rights- Situation of human rights and fundamental freedoms in Liberia, *E/CN.4/2004/5* (8 augustus 2003)

²³⁶ Oxfam, 26 maart 2004

²³⁷ Ibidem

²³⁸ Ibidem

de Kissi in Lofa, die daar van oudsher harmonieus samenleefden. In Debahbli (Grand Bassa) was eind augustus 2004 sprake van wederzijdse mishandelingen en ontvoeringen tussen leden van de Bassa- en Kpelle-bevolkingsgroepen, die een conflict hadden over de verkoop van palmolie.

3.4.3 Dienstplicht en desertie

Liberia kent een algemene dienstplicht voor gezonde mannen vanaf 16 jaar²³⁹. In praktijk wordt deze plicht slechts in werking geroepen als het land in oorlog is. Mannen zijn verplicht zich zo snel mogelijk na hun zestiende verjaardag te laten registreren voor militaire dienst, op straffe van maximaal een jaar gevangenisstraf²⁴⁰. Bepaalde beroepsgroepen, zoals rechters, parlementariërs en artsen, zijn vrijgesteld van militaire dienst en op verzoek van een werkgever kan de vervulling van de dienstplicht maximaal een jaar worden uitgesteld²⁴¹.

Kinderen geassocieerd met de strijdende partijen

Kinderen tussen de 14 en de 17 jaar vormden een aanzienlijk deel van de strijdende partijen in Liberia, met name in de milities aan regeringszijde²⁴². Schattingen van het aantal kinderen geassocieerd met de strijdende partijen in Liberia liepen aan de vooravond van het ontwapeningsproces uiteen van 8000 tot 21.000²⁴³. Bij genoemde getallen dient aangetekend te worden, dat in deze getallen zowel de kinderen die daadwerkelijk gevochten hebben zijn meegerekend, als de kinderen die anderszins met de gewapende partijen optrokken. In de meeste gevallen ging het om gedwongen rekrutering²⁴⁴, waaraan in Liberia niet of nauwelijks viel te ontsnappen.

De toeloop van kinderen geassocieerd met de strijdende partijen bij de ontwapeningcentra bleek niettemin lager dan verwacht. Tot eind oktober 2004 meldden zich 9000 kinderen voor deelname aan het ontwapeningsprogramma, onder wie tenminste 1175 meisjes²⁴⁵. Uit vraaggesprekken met kinderen die zich wel meldden voor het ontwapeningsproces bleek *Save the children UK* dat veel kinderen inmiddels naar hun ouders waren teruggekeerd, door hun commandanten te werk werden gesteld in bijvoorbeeld de rubberwinning of dat zij slecht

²³⁹ Artikel 20 National Defense Law

²⁴⁰ Artikel 21 National Defense Law

²⁴¹ Artikel 22 National Defense Law

²⁴² Reuters, 31 augustus 2003; E/CN.4/2004/5; IRIN, 9 juni 2003, 24 september 2003 en 4 november 2003 en Human Rights Watch, *How to fight, how to kill: child soldiers in Liberia*, februari 2004

²⁴³ Amnesty International, *The promises of peace for 21,000 child soldiers*, 17 mei 2004

²⁴⁴ UNICEF, 25 september 2003

²⁴⁵ IRIN, *Too little money for rehabilitation of former combatants*, UNICEF says, 26 augustus 2004

geïnformeerd waren over het DDRR-proces en zich daarom niet meldden²⁴⁶. Onder de kinderen die zich wel meldden voor ontwapening zijn ook kinderen uit Guinee, Sierra Leone en Ivoorkust. Eind augustus 2004 kwamen de VN, het Rode Kruis en de Liberiaanse regering overeen dat deze kinderen worden overgebracht naar het land van herkomst²⁴⁷.

Amnesty International berichtte dat zich bij zowel NPP, MODEL als LURD nog kinderen bevinden, onder andere in Nimba²⁴⁸. Commandanten zouden kinderen vasthouden en hen niet toestaan deel te nemen aan het DDRR-proces.

Eind juli 2004 berichtte *Save the Children UK* bovendien dat Liberiaanse kinderen nog steeds te vreezen hadden van rekrutering door rebellen²⁴⁹. Na de sluiting van het ontwapeningskamp in Buchanan in juli 2004 boden MODEL-strijders ontwapende jongens die niets om handen hadden 500 dollar om in Ivoorkust te gaan vechten²⁵⁰. UNMIL weet van twee kinderen die benaderd waren om tegen een beloning van US\$75 te komen vechten in een buurland, maar die niet op dit aanbod waren ingegaan²⁵¹. Een onderminister van Defensie, Johnson Leamen, werd in augustus 2004 door een voormalige assistent beschuldigd van het rekruteren van jongens voor een aanval op Guinee, hetgeen Leamen ontkende (zie ook paragraaf 2.3)²⁵².

Kinderen geassocieerd met de strijdende partijen hoefden doorgaans geen wapen te overleggen om in aanmerking te komen voor deelname aan het DDRR-proces²⁵³, al werd deze regeling in Zwedru en Tubmanburg aangepast toen zich buitensporig veel mensen meldden bij de ontwapeningscentra²⁵⁴. Nadat kinderen geassocieerd met de strijdende partijen zich hadden laten registreren voor deelname aan het DDRR-proces werden ze separaat van volwassen strijders gedemobiliseerd in een van de 28 *interim care centers*²⁵⁵. Te demobiliseren kinderen verblijven zes tot twaalf weken in de *interim care centers*, waar jongens en meisjes gescheiden van elkaar worden opgevangen²⁵⁶. In deze centra zijn slechts basisvoorzieningen aanwezig, zodat de kinderen het centrum niet verkiezen

---

²⁴⁶ Watchlist, Nothing left to lose, juni 2004 en Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

²⁴⁷ AFP, Des enfants soldats ouest africains rapatriés du Liberia vers leur pays, 26 augustus 2004

²⁴⁸ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

²⁴⁹ Save the children UK, 22 juli 2004

²⁵⁰ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

²⁵¹ Reuters, 28 augustus 2004

²⁵² Ibidem

²⁵³ www.humanitarianinfo.org/liberia

²⁵⁴ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004

²⁵⁵ HCS of UNMIL, 2-9 juli 2004

²⁵⁶ www.humanitarianinfo.org/liberia

boven terugkeer naar hun familie. De familie is in de meeste gevallen bereid kinderen geassocieerd met de strijdende partijen weer op te nemen.

Als onderdeel van het ontwapeningsproces ontvingen kinderen via een ouder of voogd een toelage van \$300, waarvoor vooral door LURD en MODEL was gepleit²⁵⁷. In praktijk bleek dat ook commandanten, van zowel LURD, MODEL als NPP, zich uitgaven als voogd of dat zij de wapens van kindsoldaten aan hun eigen kinderen meegaven naar een ontwapeningscentrum²⁵⁸. Kinderen die geassocieerd waren met de strijdende partijen nemen volgens *Save the Children* bij gebrek aan perspectief noodgedwongen hun toevlucht tot prostitutie, diefstal, drugshandel en een leven op straat²⁵⁹. UNICEF berichtte eind augustus 2004 dat het slechts over de helft van de benodigde US\$6,3 miljoen beschikte voor de reïntegratie en rehabilitatie van kinderen geassocieerd met de strijdende partijen²⁶⁰.

3.4.4 Positie homoseksuelen

Artikel 14.72 van het Liberiaanse wetboek van strafrecht betreft vrijwillige sodomie. Het artikel stelt dat ‘afwijkende seksuele gemeenschap’ een misdrijf in de eerste graad is. Sodomie wordt bestraft met een boete en/of gevangenisstraf. Om voor homoseksualiteit vervolgd te worden dient een persoon op heterdaad betrapt te worden. Er is niets bekend over vervolging wegens homoseksualiteit gedurende de verslagperiode.

In Liberia bestaan geen organisaties die ijveren voor de rechten van homoseksuelen.

In 2001 werd een socio-culturele studie verricht onder de bevolking van Monrovia. Volgens het ministerie van Volksgezondheid bleek daaruit een ‘toename’ van homoseksualiteit en van biseksualiteit onder mannen²⁶¹.

---

²⁵⁷ Bijeenkomst ontwapeningscommissie, bijgewoond door opsteller ambtsbericht
²⁵⁸ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004
²⁵⁹ HCS of UNMIL, 23-30 juli 2004
²⁶⁰ IRIN, 26 augustus 2004
²⁶¹ National Aids and STI Control Program, augustus 2004

4 Migratieproblematiek

In dit hoofdstuk staat het migratievraagstuk van Liberianen centraal. Na een overzicht van de verschillende stromen vluchtelingen en ontheemden, volgt in paragraaf 4.2 informatie over terugkeer van Liberianen. Vervolgens komen in paragraaf 4.3, 4.4 en 4.5 respectievelijk de migratieproblematiek omtrent minderjarigen, het beleid van andere Europese landen en het beleid van internationale organisaties aan bod.

4.1 Ontheemden- en vluchtelingenstromen in en uit Liberia

4.1.1 Buiten Liberia

In de omringende landen bevinden zich ongeveer 300.000 Liberiaanse vluchtelingen.

Guinee

In Guinee bevinden zich ongeveer 143.000 Liberiaanse vluchtelingen²⁶².

Sierra Leone

In Sierra Leone bevinden zich ongeveer 66.000 Liberiaanse vluchtelingen²⁶³. In het land is geregeld sprake van spanningen tussen hen en de lokale bevolking²⁶⁴.

Ivoorkust

In Ivoorkust bevinden zich ruim 67.000 Liberiaanse vluchtelingen²⁶⁵. Liberiaanse vluchtelingen ontvangen geen voedselhulp van de Ivoiriaanse regering en worden door de lokale bevolking en de overheid gediscrimineerd vanwege de betrokkenheid van Liberianen bij rebellengroepen die strijden tegen de Ivoiriaanse president Gbagbo²⁶⁶. Sommige Liberiaanse vluchtelingen die vanuit Ivoorkust terugkeerden naar hun vaderland werden onderweg in Ivoorkust lastiggevalen en

²⁶² Liberian Refugee Repatriation and Resettlement Commission, Performance report for the period January-September 2004 submitted to the board of directors, 19 oktober 2004

²⁶³ Stand van zaken per 20 april 2004, gevonden op www.unhcr.ch

²⁶⁴ AFP, Violentes émeutes entre réfugiés libériens et étudiants, 1 maart 2004 en UNHCR News Stories, Plea for Liberian peace in Sarkannedou, 11 augustus 2004

²⁶⁵ LRRRC, Performance report, 19 oktober 2004

²⁶⁶ AFP, Red carpet welcome for Liberian refugees a thing of the past in Ivory Coast, 18 januari 2004 en AFP, Final group of refugees leave for Abidjan en route to United States, 21 februari 2004

afgeperst²⁶⁷. In november 2004 ontvluchtten Liberianen die in Ivoorkust verbleven het opgelaaide geweld in dat land en keerden terug naar Liberia²⁶⁸.

Ghana

In Ghana bevinden zich ongeveer 42.000 Liberiaanse vluchtelingen, die vrijwel allemaal leven in het Buduburam-kamp op 35 kilometer afstand van Accra²⁶⁹.

4.1.2 Binnen Liberia

UNHCR maakt in haar hulpverlening geen onderscheid tussen vluchtelingen, ontheemden en teruggekeerde vluchtelingen.

UNHCR is op 8 november 2004 van start gegaan met de geassisteerde terugkeer van Liberiaanse ontheemden²⁷⁰. UNHCR ontraadt de terugkeer van ontheemden naar provincies die niet veilig zijn verklaard en waar de ontwapening van strijders niet is voltooid²⁷¹.

Volgens UNHCR bevinden zich in de ontheemdenkampen rondom Monrovia 300.000 personen²⁷². De meeste van hen zijn afkomstig uit het noordwesten van het land (met name de provincie Lofa), dat nog niet veilig is verklaard voor terugkeer. De ontheemdenkampen zijn overvol en ontberen de benodigde middelen²⁷³. Ook bevinden zich in de kampen wapens en (ex-)strijders en vindt seksueel misbruik plaats²⁷⁴. De humanitaire tak van UNMIL constateerde in juli 2004 dat in de ontheemdenkampen in de provincie Bong sprake was van infiltratie door ex-strijders die zich na het doorlopen van het ontwapeningsproces schuldig maken aan diefstal en het lastigvallen van anderen in de ontheemdenkampen²⁷⁵. Terugkeer van ontheemden naar de woonplaats van herkomst biedt in dit verband enige verlichting, mede doordat meestal mannen eerst polshoogte gaan nemen en het grootste deel van de kampbevolking zo uit vrouwen en kinderen bestaat.

Naast de Liberiaanse ontheemden bevinden zich binnen de grenzen van Liberia gevluchte burgers uit andere landen. In april 2004 ging het hierbij nog om

²⁶⁷ UNHCR, Repatriation and Reintegration operations in Liberia-Update no. 2, maart-juni 2004

²⁶⁸ UNHCR News Stories, Ivorian refugees arrivals in Liberia reach 13,000, 17 november 2004

²⁶⁹ UNHCR, Voluntary repatriation in West Africa, maart 2004

²⁷⁰ AFP, Liberian government, UNHCR to begin returning displaced people home, 8 november 2004

²⁷¹ IRIN, Resettlement of IDPs will start in November-UNHCR, 24 september 2004

²⁷² Ibidem

²⁷³ IRIN, UN humanitarian coordinator complains of lack of resources, 10 maart 2004

²⁷⁴ Amnesty International, Liberia, 18 augustus 2004. Zie ook paragraaf 2.3.

²⁷⁵ HCS of UNMIL, 10-16 juli 2004

ongeveer 20.000 Ivorianen en 15.000 vluchtelingen met een andere nationaliteit²⁷⁶. Sinds de verslechtering van de situatie in Ivoorkust begin november 2004 kwamen daar in enkele weken tijd nog 19.000 Ivoriaanse vluchtelingen bij, met name in de provincie Nimba²⁷⁷. De opvang van deze vluchtelingen, veelal opgenomen in de huizen van de lokale bevolking, wordt bemoeilijkt door de slechte toegankelijkheid van het gebied²⁷⁸. Aan de Ivoriaanse zijde van de grens met de Liberiaanse plaats Butuo (Nimba) zouden aanhangers van president Gbagbo, onder wie niet-Ivorianen, wegversperringen hebben opgeworpen²⁷⁹.

Ook verblijven er nog 2800 Sierra Leonese vluchtelingen in Liberia, die zijn achtergebleven nadat UNHCR in juli 2004 het repatriëringsprogramma voor Sierra Leonezen beëindigde²⁸⁰. UNHCR tracht voor deze groep andere duurzame oplossingen te vinden²⁸¹.

4.2 Terugkeer

Eind september 2004 ondertekenden UNHCR, Ivoorkust, Guinee, Sierra Leone en Liberia een overeenkomst die de weg vrijmaakt voor een veilige en waardige vrijwillige terugkeer van Liberiaanse vluchtelingen. Een soortgelijke overeenkomst werd afgesloten met Ghana²⁸². In de overeenkomsten garandeert Liberia de bewegingsvrijheid van teruggekeerde vluchtelingen en belooft het dat de overheid teruggekeerde vluchtelingen niet zal vervolgen, discrimineren of bestraffen vanwege hun vlucht uit Liberia²⁸³.

In september en oktober 2004 verklaarden de *County Resettlement Assessment Committees* (CRAC), waarin onder meer de *Liberian Refugee Repatriation and Resettlement Commission* zitting heeft, zeven provincies veilig voor de terugkeer van vluchtelingen: Grand Cape Mount, Bomi, Gbarpolu (alledrie voorheen in handen van LURD), Margibi (voorheen in handen van Taylor-getrouwe strijders),

---

²⁷⁶ Stand van zaken per 20 april 2004, gevonden op www.unhcr.ch

²⁷⁷ UNHCR News Stories, Ivorian refugees arrivals in Liberia reach 13,000, 17 november 2004 en AFP, Le flot d'Ivoriens fuyant au Liberia s'est ralenti, selon le HCR, 23 november 2004

²⁷⁸ AFP, L'aide humanitaire aux Ivoriens réfugiés au Liberia difficile, 16 november 2004 en IRIN, By canoe or by foot, thousands of Ivorians arrive in search of safety, 22 november 2004

²⁷⁹ AFP, Redoutant une reprise des combats, les réfugiés ivoiriens ont tout quitté, 13 november 2004

²⁸⁰ In juli 2003, toen het conflict in Liberia op zijn hevigst was, zette UNHCR een schip in om Sierra Leonese vluchtelingen te repatriëren.

²⁸¹ HCS of UNMIL, 16-22 juli 2004

²⁸² DPA, Another 300,000 refugees get green light to go home, 27 september 2004

²⁸³ AP, First UN-sponsored wave of Liberian refugees scheduled to return home Friday, 27 september 2004

Bong, Montserrado en Rivercess²⁸⁴. In deze provincies is volgens de regering de ontwapening van strijders afgerond, zijn civiele autoriteiten aanwezig, bevindt zich een aanzienlijk aantal spontaan teruggekeerde vluchtelingen en ontheemden, zijn basale voorzieningen hersteld en hebben humanitaire hulpverleners ongehinderde toegang²⁸⁵. In praktijk blijkt echter dat niet volledig aan al deze criteria hoeft te worden voldaan om een provincie veilig te verklaren. Een internationale hulpverlener noemt het veilig verklaren van een provincie in dit verband een 'politieke, in plaats van een humanitaire keuze'. De minister van Binnenlandse Zaken gaf begin november 2004 aan dat de gebieden 'niet 100% veilig' zijn²⁸⁶. Zo werd de provincie Bomi veilig verklaard terwijl de hele provincie slechts één politiebureau telde, UNMIL alleen op de grote weg present was en UNMIL de veiligheidssituatie 'kalm maar onvoorspelbaar' noemde. Ook was de ontwapening van strijders nog niet afgerond en was er in de hele provincie geen enkele lagere school. Over de andere provincies die veilig zijn verklaard is geen informatie voorhanden.

Vóór 1 oktober 2004 ontmoedigden de Liberiaanse overgangsregering en UNHCR terugkeer van Liberianen vanuit de buurlanden door te waarschuwen voor de aanwezigheid van strijders die nog niet waren ontwapend en het ontbreken van lokale autoriteiten, bestuur en ordehandhavingsautoriteiten²⁸⁷. Niettemin keerden volgens de UNHCR tussen december 2003 en juni 2004 meer dan 50.000 Liberiaanse vluchtelingen vanuit Sierra Leone en Guinee spontaan terug naar Liberia. Ongeveer veertig procent van hen verblijft sinds de terugkeer in ontheemdenkampen rondom Monrovia, omdat de plaats van herkomst nog niet veilig is²⁸⁸.

Op 1 oktober 2004 ging volgens plan het repatriëringsprogramma van UNHCR van start, met de terugkeer van 200 Liberianen uit Sierra Leone en Ghana²⁸⁹. Onder dit programma biedt UNHCR ondersteuning aan Liberiaanse vluchtelingen die vrijwillig terugkeren uit Sierra Leone, Ivoorkust, Guinee en Ghana. Zij verblijven voor een periode van maximaal 24 uur in één van de zeventien transitcentra alvorens ter hoogte van hun oorspronkelijke woonplaats op de grote weg te

---

²⁸⁴ IRIN, Refugees finally start to wend their way home, 1 oktober 2004 en UNHCR News Stories, Two more counties safe for return, says Liberian govt, 11 oktober 2004 en LRRRC, Performance report, 19 oktober 2004

²⁸⁵ UNHCR News stories, Liberian govt declares four counties safe for return ahead of UNHCR repatriation, 16 september 2004

²⁸⁶ AFP, Return of internally displaced refugees begins, 8 november 2004

²⁸⁷ UNHCR, maart-juni 2004 en IRIN, Security fears and poor infrastructure will limit repatriation of refugees, 4 augustus 2004 en IRIN, Government warns refugees against voluntary repatriation, 25 mei 2004

²⁸⁸ UNHCR, maart-juni 2004

²⁸⁹ IRIN, 1 oktober 2004

worden afgezet²⁹⁰. Het repatriëringsprogramma werd korte tijd opgeschort na de onlusten in Monrovia eind oktober 2004²⁹¹. UNHCR hoopt tussen 1 oktober en 31 december 2004 50.000 vluchtelingen te assisteren bij de terugkeer naar Liberia²⁹².

Ook denkt UNHCR in die periode 100.000 ontheemden te kunnen begeleiden naar hun oorspronkelijke woonplaats²⁹³. Op 8 november 2004 - wegens de onlusten in Monrovia een week later dan gepland - ging het programma van begeleide terugkeer voor ontheemden van start²⁹⁴.

UNHCR schat in dat de helft van de vluchtelingen die terugkeren vanuit de buurlanden afkomstig is uit de provincies Lofa en Maryland, provincies waar volgens UNHCR in juni 2004 oud-strijders wegversperringen opwierpen en terugkerende burgers werden lastiggevallen en afgeperst²⁹⁵. Niettemin zijn (tien)duizenden vluchtelingen en ontheemden ook naar deze provincies spontaan teruggekeerd²⁹⁶.

Liberiaanse vluchtelingen die uit de buurlanden terugkeren ondervinden volgens verschillende bronnen geen moeilijkheden. Over de behandeling van afgewezen Liberiaanse asielzoekers bij terugkeer naar Liberia is niets bekend. De reïntegratie van teruggekeerde vluchtelingen en ontheemden wordt gecompliceerd door de bezetting van hun land of huis door voormalige strijders of door andere burgers. Verschillende waarnemers voorzien een toename van het aantal geschillen over grond- en huizenbezit naarmate meer vluchtelingen en ontheemden terugkeren. De *Liberian Refugee Repatriation and Resettlement Commission* tracht te bemiddelen bij dergelijke conflicten.

UNHCR maakt zich gezien de te verwachten conflicten over land- en huizenbezit zorgen over de gevangenis capaciteit in met name de provincie Bong²⁹⁷. Een hooggeplaatste internationale bron meent daarentegen dat de terugkeer van ontheemden naar hun oorspronkelijke woonplaats een positief effect heeft op de situatie ter plaatse en dat het gezag van traditionele *chiefs* die terugkeren doorgaans wordt erkend.

---

²⁹⁰ De transitcentra bevinden zich in Perry Town, VOA (beide bij Monrovia), Bo Waterside, Sinje, Tubmanburg, Gbarnga, Ganta, Saclapea, Zwedru, Toe Town, Greenville, Harper, Pleebo, Salayea, Zorzor, Kolahun en Voinjama. LRRRC, Performance report, 19 oktober 2004

²⁹¹ IRIN, Refugees head home from Guinea, 10 november 2004

²⁹² UNHCR News stories, 16 september 2004

²⁹³ IRIN, 24 september 2004

²⁹⁴ AFP, 8 november 2004

²⁹⁵ Ibidem

²⁹⁶ Ibidem

²⁹⁷ UNHCR, maart-juni 2004

Een hindernis bij de repatriëring van vluchteling en de begeleide terugkeer van ontheemden is de achterblijvende uitbetaling van fondsen aan UNHCR: op een begroting van 39 miljoen dollar ontbrak in september 2004 nog 22 miljoen²⁹⁸.

4.3 Minderjarigen

Minderjarigheid

De Liberiaanse wet definieert een kind als 'een persoon die nog niet volwassen is' (*has not reached his maturity*). De Liberiaanse grondwet geeft geen leeftijdsdefinitie van een kind dan wel minderjarige. Er is slechts omschreven dat de stemgerechtigde leeftijd achttien jaar is. Hoofdstuk acht, artikel 77 zegt: 'iedere Liberiaan van achttien jaar of ouder heeft het recht om zich als stemgerechtigde te registreren en te stemmen in publieke verkiezingen en referenda'.

Liberia is partij bij het Verdrag voor de Rechten van het Kind. In de praktijk is de uitvoering van de overeenkomst in Liberia door de burgeroorlogen ernstig vertraagd. Vooralnog zijn er inconsistenties tussen het gestelde in het Verdrag en de nationale wetgeving. Ook is het Verdrag nog niet voldoende bekendgesteld bij de diverse overheidsinstellingen.

De leeftijd om arbeid in loondienst te mogen verrichten, is gesteld op zestien jaar. De NGO *Watchlist* berichtte in juni 2004 over een goudmijn in Grand Gedeh waar naar verluidt ongeveer 800 kinderen, onder wie circa 250 jonger dan acht jaar oud, zouden werken tegen een hongerloon²⁹⁹. De mensenrechtensectie van UNMIL sprak eind oktober 2004 van kinderen die door hun voormalige commandanten onder 'slavernij-achtige omstandigheden' te werk werden gesteld.

De huwelijksgerechtigde leeftijd is vastgesteld voor mannen op 21 jaar en voor vrouwen op achttien jaar. Onder het gewonterecht kunnen meisjes echter al op twaalfjarige leeftijd in het huwelijk treden. De officiële minimumleeftijd voor dienstneming in het leger is zestien jaar³⁰⁰.

Volgens de CIA is meer dan 43 % van de Liberiaanse bevolking jonger dan 15 jaar³⁰¹.

Reis- en identiteitsdocumenten

---

²⁹⁸ IRIN, 24 september 2004

²⁹⁹ Watchlist, *Nothing left to lose*, juni 2004

³⁰⁰ Artikel 20 National Defense Law

³⁰¹ CIA, The World Factbook 2004

Mannen beneden 21 jaar en vrouwen beneden achttien jaar kunnen niet zelfstandig een reisdocument aanvragen. De aanvraag wordt namens hen gedaan door de ouders of voogd die tevens het aanvraagformulier ondertekenen.

Zelfstandigheid

In sociaal-maatschappelijk opzicht worden personen in de leeftijd van zestien en zeventien jaar niet beschouwd als zelfstandig. Zelfs meerderjarige personen die al getrouwd zijn worden vaak niet beschouwd als zelfstandig in de volledige betekenis van het woord. Hun ouders blijven hun beslissingen beïnvloeden en hen veelal moreel en financieel ondersteunen. Door hun ouders worden deze meerderjarigen kortom nog beschouwd als 'kinderen'.

Voogdij

De Liberiaanse wet kent geen maximumleeftijd inzake voogdij³⁰². De leeftijd van 21 jaar voor de man en achttien jaar voor de vrouw wordt echter gewoonlijk gehanteerd als de maximumleeftijd met betrekking tot voogdij. In het geval van officiële echtscheiding worden kinderen conform de wet aan de vader toegewezen. In praktijk blijven de kinderen echter doorgaans bij de moeder. Ook biedt de wet de moeder de mogelijkheid de automatische voogdij voor de vader bij de rechtbank aan te vechten.

Opvang van minderjarigen

Wezen worden opgenomen, of - indien de alleenstaande minderjarige al wat ouder is - financieel bijgestaan door de familie in brede zin. Opvang in een weeshuis is uitzonderlijk, omdat er vrijwel altijd een familielid is die voor een minderjarige kan zorgen.

Het is niet bekend of tijdens de verslagperiode verandering is opgetreden in de procedures voor de opvang van kinderen zonder familie of pleegouders. In en rond Monrovia zijn ongeveer honderd weeshuizen³⁰³. De kwaliteit van de leefomstandigheden in deze opvang ligt over het algemeen op hetzelfde lage niveau als de gemiddelde leefomstandigheden van de bevolking. Een onderzoek van UNICEF in april 2004 wees uit dat slechts veertig van de weeshuizen een kwaliteitstoets konden doorstaan, terwijl 37 eigenlijk gesloten zouden moeten worden³⁰⁴. In heel Liberia zijn er ongeveer 135 weeshuizen, waar in totaal 12.000 kinderen zouden leven³⁰⁵.

Er zijn geen separate opvangkampen voor ontheemde kinderen, maar UNICEF richt(te) in de reguliere ontheemdenkampen en in de inkwartieringskampen (waar

---

³⁰² Domestic Relation Law

³⁰³ UNICEF, Protecting children, gevonden op www.humanitarianinfo.org/liberia

³⁰⁴ OCHA, Humanitarian situation update no. 98, 4 mei 2004

³⁰⁵ Watchlist, *Nothing left to lose*, juni 2004

gedemobiliseerde kinderen kortstondig verbleven voordat ze naar een *interim care centre* worden overgebracht³⁰⁶) kindvriendelijke ruimtes in. De Liberiaanse overgangsregering, VN-organisaties en nationale en internationale NGOs werken samen in een *Child Protection Working group*³⁰⁷.

4.4 **Beleid van andere Europese landen**

Denemarken

Denemarken ontving in 2003 17 Liberiaanse asielaanvragen. Tussen januari en september 2004 ging het om zeven asielverzoeken. Denemarken voert geen speciaal beleid ten aanzien van Liberiaanse asielzoekers en er is evenmin sprake van een besluit- of vertrekmoratorium. Alle aanvragen worden grondig bestudeerd en op individuele merites beoordeeld. Afgewezen Liberiaanse asielzoekers keren doorgaans vrijwillig naar Liberia terug. Slechts in een heel enkel geval is sprake van gedwongen terugkeer. De Deense autoriteiten ondervinden nauwelijks problemen met asielzoekers uit andere landen die zich voordoen als Liberiaan.

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk beoordeelt asielaanvragen van Liberianen eveneens op individuele basis en voert evenmin een speciaal beleid ten aanzien van (bepaalde categorieën) Liberiaanse asielzoekers. In 2003 ging het om 745 aanvragen, terwijl in de eerste zes maanden van 2004 235 Liberianen asiel aanvroegen in het Verenigd Koninkrijk. Gedwongen terugkeer van Liberianen wordt mogelijk geacht en vindt daadwerkelijk plaats. Het Verenigd Koninkrijk heeft geen bewezen zaken van asielzoekers uit andere landen die zich voordoen als Liberiaan.

Zwitserland

In Zwitserland vroegen in 2003 220 Liberianen asiel aan. Tussen januari en oktober 2004 ging het om 139 Liberiaanse aanvragen. Sinds juni 2003 is een besluit- en vertrekmoratorium voor alle Liberiaanse asielaanvragen van kracht, dat eind 2004 zal worden heroverwogen. Ongeveer 80% van de asielzoekers in Zwitserland die zeggen Liberiaan te zijn, is dat in werkelijkheid niet; doorgaans gaat het hierbij om Nigerianen.

België

Over het Belgische beleid ten aanzien van Liberiaanse asielzoekers is geen informatie voorhanden.

³⁰⁶

www.humanitarianinfo.org/liberia

³⁰⁷

UNICEF, Protecting children, gevonden op www.humanitarianinfo.org/liberia

4.5 Activiteiten van internationale organisaties

Diverse internationale organisaties en NGOs houden zich bezig met de hulpverlening aan ontheemden en (teruggekeerde) vluchtelingen in Liberia. Vanwege de veiligheidssituatie zijn delen van het land, met name Lofa, Grand Kru en delen van Nimba, niet toegankelijk voor hulpverleners. Ook wordt de hulpverlening bemoeilijkt door de slechte infrastructuur in Liberia. Een hooggeplaatste internationale bron schat dat 40% van het land om deze redenen niet toegankelijk is voor hulpverleners.

Activiteiten van de VN-organisaties

In het kader van het *United Nations Consolidated Appeal for Liberia* voeren diverse VN-organisaties activiteiten uit op het gebied van de voedselvoorziening, landbouw, gezondheidszorg, huisvesting, onderwijs en bescherming van mensenrechten en de rechtsstaat. Naast UNHCR en UNICEF zijn de volgende organisaties actief: FAO, UNDP, UNFPA, UNMAS, WFP en WHO³⁰⁸. OCHA is in juli 2004 volledig geïntegreerd in UNMIL en gaat sindsdien door het leven als de *Humanitarian Coordination Section*³⁰⁹. VN-hulporganisaties werken alleen in de gebieden waar UNMIL voet aan de grond heeft; in de overige gebieden worden slechts kortdurende missies uitgevoerd of worden de gewenste activiteiten uitgevoerd door NGOs.

De UNHCR heeft kantoren in Monrovia, Saclapea, Zwedru, Gbarnga en Tubmanburg en is in deeltijd aanwezig in Harper en Voinjama³¹⁰. Uit veiligheidsoverwegingen onderneemt UNHCR slechts kortdurende missies naar de provincies Maryland, Grand Kru en River Gee³¹¹.

Activiteiten van het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC)

Het ICRC houdt zich bezig met bescherming van en hulpverlening aan ontheemden. De activiteiten van het ICRC bestaan onder meer uit het chloreren van drinkwaterbronnen, voedselverstrekking aan weeshuizen in Monrovia en het herenigen van familieleden. Het ICRC houdt zich verder bezig met medische assistentie en vaccinatieprogramma's in de kampen en registreert schendingen van het internationaal humanitair recht. Ook wordt voorlichting over het oorlogsrecht gegeven aan gewapende strijders en bezoekt het ICRC gevangenen. Het ICRC heeft kantoren in Monrovia, Zwedru, Voinjama en Saniquellie³¹².

Activiteiten van NGOs

---

³⁰⁸ www.humanitarianinfo.org/liberia

³⁰⁹ HCS of UNMIL, 2-9 juli 2004

³¹⁰ UNHCR, maart-juni 2004

³¹¹ Ibidem

³¹² ICRC, Newsletter Liberia, no. 3, augustus 2004

In Liberia zijn ongeveer veertig internationale NGOs actief³¹³. Veel lokale niet-gouvernementele organisaties implementeren de activiteiten van VN-organisaties en internationale NGOs.

---

³¹³

Humanitarian Information Centre, Liberia INGO statistical information,
www.humanitarianinfo.org/liberia

5 Samenvatting

De ontwikkelingen in Liberia staan sinds het einde van de burgeroorlog in augustus 2003 in het teken van de soms problematische consolidatie van de overgangsregering en de verdere, eveneens gecompliceerde implementatie van het vredesakkoord van augustus 2003. Deze trend van moeizame pogingen te komen tot normalisatie op het politieke toneel heeft tijdens de verslagperiode, lopend van juni tot en met november 2004, doorgezet. Daarbij bestonden de grootste hindernissen uit gebrekkige loyaliteit van regeringsleden, corruptie en de leiderschapscrisis binnen LURD. De voorbereidingen voor de verkiezingen van oktober 2005 zijn nauwelijks van start gegaan. Hoewel er, met behulp van de VN-missie in Liberia (UNMIL), verdere verbetering is opgetreden, is de overgangsregering nog steeds slechts in beperkte mate in staat het land te besturen en heeft zij in de huidige situatie weinig greep op wat er buiten Monrovia gebeurt.

Dit heeft ook zijn weerslag op de veiligheidssituatie in het land, hoewel ook deze gedurende de verslagperiode verbeterd is. UNMIL is volledig ontplooid en eind november 2004 is het ontwapeningsproces voltooid. Gedurende de verslagperiode bleven met uitzondering van de onlusten eind oktober grote veiligheidsproblemen uit. Toch is in de huidige situatie de veiligheid van burgers in aanzienlijke delen van Liberia nog niet gegarandeerd, omdat MODEL en LURD er nog de dienst uitmaken. De ernstige onlusten in oktober 2004 laten zien dat de politieke en veiligheidssituatie in Liberia onvoorspelbaar en fragiel zijn, ook daar waar de regering en UNMIL wel voet aan de grond hebben. Tegenover het kwantitatieve succes van het ontwapeningsproces staan het relatief lage aantal wapens dat is ingeleverd bij het ontwapeningsproces, de vermoedens dat het ontwapeningsproces niet alle oud-strijders heeft bereikt en de achterblijvende reïntegratie – en rehabilitatiemogelijkheden voor oud-strijders. Hoewel de politieke betrekkingen van Liberia met zijn buurlanden sinds de komst van de overgangsregering sterk zijn verbeterd, dragen de berichten over het overbrengen van wapens naar de buurlanden en over strijders die de grenzen van Liberia oversteken het risico van nieuwe strijd in de West-Afrikaanse regio in zich..

In algemene zin kan gesteld worden dat de huidige overgangsregering zich gedurende de verslagperiode niet schuldig heeft gemaakt aan grove mensenrechtenschendingen. Gezien het beperkte gebied waarover de regering rechtsmacht uitoefent, het slecht functionerende justitieel systeem en de beperkte capaciteit in de gebieden waar de regering aanwezig is, is bescherming van de mensenrechten in Liberia echter niet gegarandeerd.

Op 1 oktober 2004 ging het UNHCR-programma voor vrijwillige terugkeer van de honderdduizenden Liberiaanse vluchtelingen vanuit de West-Afrikaanse regio van

start. Begin november 2004 werd dit gevolgd door de start van begeleide terugkeer van de 300.000 ontheemden in Liberia.

Bijlage I: Literatuurlijst

Voor dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van de volgende openbare bronnen:

Agence France-Presse

Agreement on the ceasefire and cessation of all hostilities between the Government of the Republic of Liberia and Liberians United for Reconciliation and Democracy and the Movement for Democracy in Liberia, 17 juni 2003

Algemeen Nederlands Persbureau

Aliens and Naturalization law of Liberia (15 mei 1973)

Amnesty International Press Releases

Amnesty International, Open letter to permanent representatives at the Africa Union (AU) regarding the case of Charles Taylor, former president of Liberia, indicted for crimes against humanity and war crimes, 5 augustus 2004

Amnesty International, The promises of peace for 21,000 child soldiers, 17 mei 2004

Amnesty International, West Africa: Time to abolish the death penalty, oktober 2003, AFR 05/003/2003

The Analyst, Liberiaans dagblad

Associated Press

BBC News

Bryant, Gyude, Liberia: the way forward- Annual message delivered bij Chairman Gyude Bryant, 26 januari 2004

CIA, The World Fact Book 2002

CIA, The World Factbook 2003

CIA, The World Factbook 2004

Comprehensive peace agreement between the government of Liberia and the Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) en the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and political parties, 18 augustus 2003

Criminal Procedure Law, Liberia, January 1969

Deutsche Presseagentur

Domestic Relation Law, Liberia

The Economist Intelligence Unit, Country Profile Liberia, september 2003

The Economist Intelligence Unit, Country Report Liberia, juni 2004

The Economist Intelligence Unit, Country Report Liberia, september 2004

Ellis, Stephen , The mask of anarchy- The destruction of Liberia and the religious dimension of an African civil war (Londen 1999)

Freetown radio UNAMSIL

Ghanaian Chronicle

The Guardian

The Heritage, Liberiaans dagblad

Human Rights Watch, How to fight, how to kill: child soldiers in Liberia, februari 2004

Human Rights Watch, UN: press Nigeria to hand over Charles Taylor, 21 juni 2004

Human Rights Watch, World Report 2003

ICRC, Newsletter Liberia no. 3, augustus 2004

Induction address by His Excellency C. Gyude Bryant, Chairman, National Transitional Government of Liberia, 14 oktober 2003

The Inquirer, Liberiaans dagblad

Integrated Regional Information Network (IRIN), informatievoorziening OCHA, VN

Inter Press Service

International Contact Group on Liberia Press Releases

International Crisis Group, Liberia: security challenges, 3 november 2003

International Crisis Group, Rebuilding Liberia: prospects and perils, 30 januari 2004

International Monitoring Committee, Press Statement, 18 oktober 2004

Jeune Afrique/L'Intelligent no. 2283, George Weah président?, 10-16 oktober 2004

Liberian Express, Liberiaanse krant

The Liberian Standard, Liberiaans weekblad

Liberian Refugee Repatriation and Resettlement Commission, Performance report for the period January-September 2004 submitted to the board of directors, 19 oktober 2004

National Aids and STI Control Program, National multisectoral plan for the prevention and control of HIV/Aids 2004-2007, augustus 2004

The New National, Liberiaanse krant

The News, Liberiaans dagblad

Norwegian Refugee Council, Liberia: fragile peace must be consolidated before IDPs can return home, 26 mei 2004

Oxfam, Reintegration Assessment Report, 26 maart 2004

Pan-African News Agency (PANA)

Radio France Internationale

Reporters without borders, Third annual worldwide press freedom index, 26 oktober 2004

Reuters

Save the children UK, Emergency statement Liberia, 22 juli 2004

Statement of David M. Crane, Chief Prosecutor, Special Court for Sierra Leone, 4 juni 2003

U.S. Department of state, International Religious Freedom Report 2004, september 2004

US department of state, Country report on human rights practices: Liberia 2003, februari 2004

Watchlist on children and armed conflict, Nothing left to lose: the legacy of armed conflict and Liberia's children, juni 2004

Publicaties van de Verenigde Naties

Commission on Human Rights, Report of the High Commissioner for Human Rights- Situation of human rights and fundamental freedoms in Liberia, E/CN.4/2004/5 (8 augustus 2003)

Fourth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2004/725, 10 september 2004

Humanitarian Coordination Section of the United Nations Mission in Liberia, Situation reports

OCHA, Liberia humanitarian briefings

OCHA, Liberia humanitarian situation updates

OCHA, Situation reports Liberia

Report of the Security Council mission to West Africa, 20-29 juni 2004, S/2004/525, 2 juli 2004

Resolutie Veiligheidsraad, S/RES/788 (19 november 1992)

Resolutie Veiligheidsraad, S/RES/1343 (7 maart 2001)

- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1408](#) (6 mei 2002)
- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1458](#) (28 januari 2003)
- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1478](#) (6 mei 2003)
- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1497](#) (1 augustus 2003)
- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1509](#) (19 september 2003)
- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1521](#) (22 december 2003)
- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1532](#) (12 maart 2004)
- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1561](#) (17 september 2004)
- Resolutie Veiligheidsraad, [S/RES/1579](#) (21 december 2004)
- Second Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, [S/2004/229](#) (22 maart 2004)
- Third progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, [S/2004/430](#), 26 mei 2004
- [UN News Service](#)
- UNHCR, [Briefing Notes](#)
- UNHCR, [Repatriation and Reintegration operations in Liberia-Update no. 2](#), maart-juni 2004
- UNHCR, [News stories](#)
- UNHCR, [Voluntary repatriation in West Africa](#), maart 2004
- UNICEF Liberia, [Government of Liberia Initial Report on the Convention on the Rights of the Child](#) (2000)
- UNICEF, [Protecting children](#), gevonden op www.humanitarianinfo.org/liberia
- UNICEF, [Press releases](#)
- United Nations Consolidated Appeals Process, [Liberia 2004](#), november 2003

United Nations Press Releases

United Nations Security Council Press Release, Security Council committee on Liberia includes additional information in travel ban list, SC/8033, 23 maart 2004

UNMIL Press Releases

World Food Programme (WFP) Press Releases

Websites

www.allafrica.com

www.ethnologue.com

www.globalsecurity.org

www.humanitarianinfo.org/liberia

www.newafrica.com

www.reliefweb.org

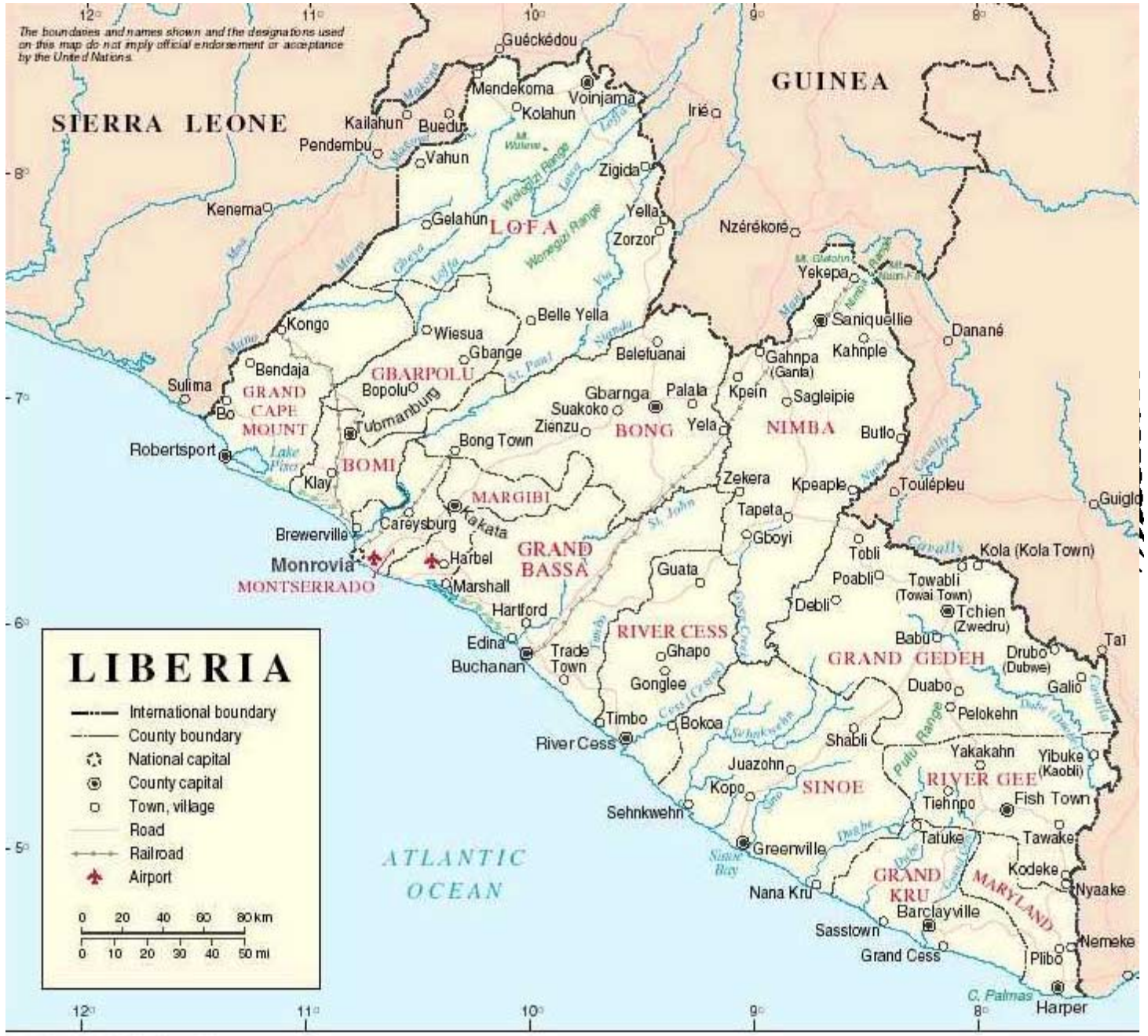
www.theperspective.org, internetkrant van Liberianen in de VS

www.unhchr.ch

www.unhcr.ch

Bijlage II: Kaart van Liberia

ip. No. 3775 Rev. 4 UNITED NATIONS
bruary 2005

Bijlage III: Kaart UNMIL-stationering

(stand van zaken september 2004)

